

Research Paper

Analyzing the Impact of Tourism Development on the Reconstruction of Rural Areas (Case Study: Villages of Torghabeh-Shandiz City)

Soodabeh Ahmadi¹, Tahereh Sadeghloo², Hamid Shayan³

1. PhD Student, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Humanitie, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.
2. Associate Professor, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Humanitie, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.
3. Professor, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Humanitie, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

Citation: Ahmadi, S., Sadeghloo, T., & Shayan, H. (2024). [Analyzing the Impact of Tourism Development on the Reconstruction of Rural Areas (Case Study: Villages of Torghabeh-Shandiz City) (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 15(2), 260-281, <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2024.366442.1873>

doi: <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2024.366442.1873>

Received: 09 Oct. 2023

Accepted: 26 Feb. 2024

ABSTRACT

Today, rural tourism plays an important role in rural socio-economic development. This role has brought structural transformation of many villages, which can be mentioned as one of the causes of rural reconstruction. The present study aims to analyze the role of tourism in the reconstruction of rural areas and its dimensions and consequences in the studied villages. This research is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of execution method. In this study, first, the touristic villages were identified and 14 villages were selected from among them, and then 277 households were determined as the sample size using Cochran's formula with an error of 0.06% and studied by simple non-random sampling. The findings obtained from the analysis of the structural equation model show that the growth and development of tourism has a significant positive effect on all the studied components, except for the two components of reconstruction of environmental thought and reconstruction of the agricultural system, And it has a significant negative effect on the reconstruction component of environmental effects. The results of the correlation test indicate the existence of a significant and direct relationship between the variable of tourism development and its effects on the reconstruction of rural areas. Also, the growth and development of tourism has the greatest impact on the transformation of the communication situation from the physical dimension. Based on the results of the research, the improvement of planned tourism development can largely provide the basis for the favorable and useful reconstruction of rural areas and reduce its negative effects on these ecosystems.

Key words:

Reconstruction, tourism, Physical changes, Structural-functional approach, Torghabeh-Shandiz city

Copyright © 2024, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract

1. Introduction

Today, the rural population constitutes 45.3% of the world population and at least 70% of the world's poor population. These rural populations are the most

vulnerable and marginalized in the world, and the rural context makes this persistent poverty almost inevitable. Rural communities suffer from rapid population growth rates, insufficient job creation, poor infrastructure, scarce financial services, and limited access to social services, and they bear the brunt of climate change impacts. Many of the economic activities in rural areas have suffered a severe decline during the past few decades, and the level

* Corresponding Author:

Tahereh Sadeghloo, PhD

Address: Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Humanitie, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

Tel: +98 (919) 6261569

E-mail: tsadeghloo@um.ac.ir

of income and employment has decreased, especially in traditional agricultural activities. In this regard, an increasing number of written and official literature shows that these changes are intertwined and form a complex network of cause and effect. In order to explain the nature of recent rural changes, researchers adapted a multidimensional theoretical framework in which rural changes are considered as consequences related to technical, economic and social changes on a global scale. A view that has become known as "rural reconstruction". Since the villages of the study area are located on the outskirts of Mashhad metropolis and the villages around the city are experiencing demographic, economic, cultural and social changes at a faster rate than other villages, In such a way that these changes have put some of the villages on the path of development and some have stagnated, Therefore, tourism can be considered as one of the factors affecting the reconstruction of the studied rural areas. Because in today's situation and in spite of various factors, in addition to guaranteeing the survival and stability of villages, tourism is also effective in permanence and attraction of its population. Therefore, the purpose of the present study is to analyze the role of tourism and its impact on the economic, cultural, physical, environmental, spatial reconstruction and functions of the villages of Torqhabeh Shandiz city by answering the following question: According to the mentioned changes, the present study seeks to investigate how effective tourism development has been in the reconstruction of the studied villages.

2. Methodology

The research method is applied based on the purpose and descriptive-analytical based on its nature, and data collection was done by documentary and field method through researcher-made questionnaire. In this regard, to investigate the level of reconstruction and the effects of tourism on the reconstruction of the studied villages, a questionnaire with 5 dimensions, 20 indicators and 66 items in the form of a 5-point Likert scale was prepared and distributed among the villagers and completed. To determine the sample size, after determining the statistical population, first, among the 52 villages of Torqhabeh-Shandiz city, 14 villages from among the tourist villages located in Torqhabeh-Shandiz cities were selected as sample villages. The sample size was determined in the second step based on Cochran's formula. The total number of households in the studied villages, which were selected as the sample community in the village unit, is 4470 households, and based on Cochran's calculations, with a desired deviation or error of 0.06%, the total number of questionnaires was 255 households, which in the subsequent sup-

plementary calculations of this By increasing the number of samples below 10 to 10, this number changed to 277 questionnaires.

3. Results

The findings obtained from the final evaluation of the impact of variables and indicators on each other and the evaluation of the effects of tourism development on the reconstruction and revitalization of the studied villages in the framework of the equation model show that the rate of growth and development of tourism on all the studied components except for the two components of environmental reconstruction And rebuilding the agricultural system has a significant positive effect And it has a significant negative effect on the reconstruction component of environmental effects. The correlation coefficient test results indicate a significant and direct relationship between the two variables of tourism development and reconstruction of rural areas. So, the increase of each leads to the aggravation of reconstruction and its consequences.

4. Discussion

Today, the reconstruction of rural areas is needed as a national effort to revive and prosper the country's rural areas. This effort provides investments that complement local efforts and help make local economies more resilient, thereby transforming the village's position in the settlement hierarchy. Achieving these conditions depends on realizing the reconstruction of the village in different dimensions, including the physical, socio-cultural, economic, environmental and spatial dimensions, which change in each of their dimensions and components, can rebuild the village in have a clue. Therefore, from a systemic point of view and with a structural-functional approach, management and planning are necessary and important to achieve optimality in all dimensions of reconstruction.

5. Conclusion

Reconstruction cannot be considered a positive or negative process as a whole, because according to the definitions provided, the developments that transform the functional and semantic structures may lead to negative or positive conditions in the long run. Therefore, in these studies, both positive and negative dimensions of reconstruction have been seen together. The results of the present research can be considered consistent with the results of Pramanik & Ingkadijaya's research and the study of Bakhsh Baloch et al. regarding the negative effects of tourism on reconstruction, such as the destruction of the healthy natural environment, the freshness of the air,

and the preservation of plants and animals. It is also consistent with the results of Mahmoodi et al.'s research on the positive impact of tourism in rural development and reconstruction and Ramezanzadeh et al.'s study on the role of tourism in many aspects of urban reconstruction. That is, the growth and development of tourism, on the one hand, creates economic activity and changes in the physical development of rural areas, on the other hand, it also has certain adverse environmental and socio-cultural consequences. In other words, tourism can change the structures and functions of the spaces and transform the decaying villages into new spaces.

Acknowledgments

This article is part of the thesis of Ms. Soodabeh Ahmadi, at the Ferdowsi University of Mashhad.

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest

واکاوی تأثیر توسعه گردشگری در بازساخت نواحی روستایی (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان طرقله شاندریز)

سودابه احمدی^۱، * طاهره صادقلو^۲، حمید شایان^۳

- ۱- دانشجوی دکتری، گروه جغرافیه، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
 ۲- دانشیار، گروه جغرافیه، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
 ۳- استاده، گروه جغرافیه، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۱۷ مهر ۱۴۰۲
 تاریخ پذیرش: ۰۷ اسفند ۱۴۰۲

امروزه گردشگری روستایی نقش مهمی در توسعه اجتماعی-اقتصادی روستایی ایفا می‌نماید. این نقش دگرگونی و تغییرات ساختاری بسیاری از روستاها را به همراه داشته است که می‌توان از آن با عنوان یکی از علل بازساخت روستایی یاد کرد. مطالعه حاضر به دنبال واکاوی نقش گردشگری در بازساخت نواحی روستایی و ابعاد و پیامدهای آن در روستاهای گردشگری پذیر شهرستان طرقله - شاندریز است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجراء، توصیفی - تحلیلی است. در این مطالعه باتوجه به هدف تحقیق، ابتدا روستاهای گردشگری پذیر شناسایی و از میان آن‌ها ۱۴ روستا انتخاب و سپس با استفاده از فرمول کوکران با خطای ۰/۰۶ درصد ۲۷۷ خانوار به عنوان حجم نمونه تعیین و به روش نمونه‌گیری ساده غیر تصادفی مورد مطالعه قرار گرفتند. یافته‌های به دست آمده از تحلیل داده‌ها در راستای سنجش تأثیر توسعه گردشگری بر بازساخت روستاهای مورد مطالعه در مدل معادلات ساختاری نشان می‌دهد که میزان رشد و توسعه گردشگری بر تمامی مؤلفه‌های مورد مطالعه به‌غیر از دو مؤلفه بازساخت آندیشه زیست‌محیطی و بازساخت سیستم کشاورزی، اثر مثبت معنی‌دار دارد و بر مؤلفه بازساخت آثار زیست‌محیطی نیز اثر منفی معنی‌دار دارد. نتایج آزمون همبستگی بیانگر وجود رابطه معنی‌دار و مستقیم بین متغیر توسعه گردشگری و آثار آن بر بازساخت نواحی روستایی است. به طوری که افزایش هر یک به تشدید بازساخت و پیامدهای آن می‌انجامد. همچنین رشد و توسعه گردشگری بیشترین تأثیر را بر دگرگونی وضعیت ارتباطی از بعد کالبدی دارد. بر اساس نتایج به دست آمده بهبود توسعه گردشگری برنامه‌ریزی شده می‌تواند تا حد زیادی زمینه بازساخت مطلوب و مفید نواحی روستایی را فراهم نموده و از آثار منفی گردشگری بر این اکوسیستم‌ها بکاهد. به گونه‌ای که بازساخت مطلوب خود سبب تحول فضایی- کارکردی روستاها و بازخورد مثبت برای ساکنین گردد.

کلیدواژه‌ها:

بازساخت، گردشگری، تغییرات کالبدی، رویکرد ساختاری - کارکردی، شهرستان طرقله - شاندریز

مقدمه

در فعالیت‌های کشاورزی سنتی، کاهش یافته است. عواملی نظیر قیمت پایین محصولات کشاورزی، هزینه فزاینده ستانده‌های تولید، جهانی‌سازی و دیگر عوامل به‌طور اساسی باعث کاهش درآمد و اشتغال در محیط روستا و به‌ویژه بخش کشاورزی شده است. در نتیجه این امر بسیاری از زارعان مجبور به فروش اراضی زراعی، جستجوی شغل در سایر بخش‌ها یا کشف روش‌های جایگزین به‌منظور ادامه موفقیت‌آمیز فعالیت‌های کشاورزی شده‌اند (Aligholizadeh Firoozjaei, 2018: 111). این تغییرات که در همه عرصه‌های روستایی رخ داده است تابع دو دسته عوامل درون‌زا و برون‌زا انجام می‌شود (Babaei et al., 2018: 142). در این راستا، تعداد فزاینده‌ای از ادبیات مدون و رسمی نشان می‌دهد که این تغییرات با یکدیگر درهم‌تنیده شده‌اند و

امروزه، جمعیت روستایی ۴۵/۳ درصد از کل جمعیت جهان و حداقل ۷۰ درصد از جمعیت بسیار فقیر جهان را تشکیل می‌دهند (Mohammadi Yeganeh et al., 2013: 84). این جمعیت روستایی آسیب‌پذیرترین و حاشیه‌نشین‌ترین جمعیت جهان هستند و بافت روستایی این فقر پایدار را تقریباً اجتناب‌ناپذیر می‌سازد. جوامع روستایی از نرخ رشد سریع جمعیت، ایجاد مشاغل ناکافی، زیرساخت‌های ضعیف، خدمات مالی کمیاب و دسترسی محدود به خدمات اجتماعی رنج می‌برند و بار عمده تأثیرات تغییرات آب و هوایی را متحمل می‌شوند (Steiner & Fan, 2019: 17). بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی در نواحی روستایی طی چند دهه گذشته دچار افول شدید شده و سطح درآمد و اشتغال به‌ویژه

* نویسنده مسئول:

دکتر طاهره صادقلو

نشانی: مشهد، دانشگاه فردوسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی، گروه جغرافیه.

تلفن: ۶۲۶۱۵۶۹ (۹۱۹) ۹۸+

پست الکترونیکی: tsadeghloo@um.ac.ir

در ساختارها و عملکردهای اجتماعی باشد. همچنین استفاده از آن باید محدود به دگرگونی‌هایی شود که هم چندبعدی هستند و هم اینکه به همدیگر مرتبط هستند (Hoggart & Paniagua, 2001: 42). از این رو، بازساخت روستایی نتیجه آثار ترکیبی مانند عوامل محرک درون‌زا، عوامل محرک برون‌زا و تعامل بین این عوامل در مراحل مختلف توسعه است (Wen et al., 2022: 3). بنابراین مسیر تحقق بازساخت روستایی شامل تحقق یکپارچه عناصر، سازمان‌دهی مجدد ساختاری و بهینه‌سازی عملکردی سیستم منطقه‌ای روستایی از سه بعد بازسازی فضایی، بازسازی اقتصادی و بازسازی اجتماعی است که هدف آن رفع مشکلات عمده شکل فضای روستایی مانند پراکندگی، بی‌نظمی، آلودگی، شکل اقتصادی و اجتماعی است (Zhou et al., 2022: 3). مهم‌ترین نکته اینکه بازساخت سیستم روستایی نتیجه یک تحول جامع است که شامل مؤلفه‌هایی مانند اقتصاد محلی، محیط فیزیکی-کالبدی، محیط سیاسی و محیط اجتماعی است. در این راستا، بازساخت روستایی با برنامه‌ریزی اقتصادی و برنامه‌ریزی استراتژیک فضایی مرتبط است که می‌تواند نقش کلیدی در فرایند احیا داشته باشد (Rashid et al., 2019: 3-6).

از آنجاکه روستاهای منطقه مورد مطالعه در حاشیه کلان‌شهر مشهد قرار دارد و روستاهای پیرامون شهر با سرعت بیشتری نسبت به سایر روستاها تحولات جمعیتی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی در آن‌ها مشاهده می‌شود به گونه‌ای که این تحولات پارامترهای از روستاها را در مسیر توسعه (فراز) و تعدادی را به رکود (سراشیبی) قرار داده است، لذا گردشگری می‌تواند به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار بر بازساخت نواحی روستایی مورد مطالعه مطرح شود. زیرا در وضعیت امروزی و با وجود عوامل مختلف، گردشگری علاوه بر آنکه بقا و پایداری روستاها را تضمین می‌کند، در ماندگاری و جذب جمعیت آن نیز مؤثر است (Tao et al., 2018: 1). با توجه به چنین تأثیراتی، توسعه گردشگری در این فضاها می‌تواند به تغییر ساختارهای اقتصادی رایج، تغییر ساختار و الگوهای جمعیتی نواحی روستایی و همچنین برهم خوردن الگوهای فرهنگی و تغییرات بافت و کالبد در نواحی روستایی شود و در مجموع بازساخت الگوهای شناخته شده از تعریف روستا در منطقه را به همراه داشته باشد. در مطالعه حاضر با توجه به اینکه روستاهای شهرستان طرقبه شاندیز از توابع بخش مرکزی شهرستان مشهد دارای قابلیت گردشگری هستند، به عنوان محدوده مورد مطالعه انتخاب شده تا به تبیین شاخص‌های فعالیت گردشگری به عنوان بزرگ‌ترین صنعت خدماتی جهان در نواحی روستایی این منطقه که بسیار حائز اهمیت است، پرداخته شود. روستاهای این منطقه، زیبایی‌های زیادی مانند خانه‌های بومی، غذاها و لباس‌های محلی، چشم‌اندازهای بکر زیبا، طبیعت سرسبز و فرهنگ غنی از جذابیت‌های ظاهری و فرهنگ روستایی برای ارائه به بازدیدکنندگان دارند (Kheiri & Nasihatkon, 2016: 11) که می‌توان از آن‌ها در جهت رونق گردشگری با هدف بازساخت

شبکه پیچیده‌ای از علت و معلول را تشکیل می‌دهند. به منظور تبیین ماهیت تغییرات اخیر روستایی، محققان چهار چوب نظری چندبعدی را تطبیق دادند که در آن تغییرات روستایی به عنوان پیامدهای مرتبط با تغییرات فنی، اقتصادی و اجتماعی در مقیاس جهانی تلقی می‌شود. دیدگاهی که به اصطلاح «بازساخت روستایی» یا «تجدید ساختار روستایی» معروف شده است. ایده بازساخت روستایی این است که تغییرات روستایی را به عنوان یک پدیده چندوجهی و وابسته به هم ببینیم که تنها به چند جنبه از واقعیت محدود نمی‌شود. بنابراین، مزیت اصلی رویکرد بازساخت، چشم‌انداز چندبعدی آن است که حداقل در تئوری، هدفش توضیح کامل تغییرات روستایی است (Hedlund, 2013: 24). بدون رویکردهای نوآورانه و کل‌نگر احیا و بازساخت روستایی که از فرصت‌های جدید بهره می‌برد و چالش‌های رو به رشد را برطرف می‌کند، دستیابی به امنیت غذایی برای همه تا سال ۲۰۳۰ دشوار و شاید حتی غیرممکن خواهد بود. بنابراین احیا و بازساخت نواحی روستایی می‌تواند از قابلیت تقاضای رو به رشد شهری و نیروی کار نادیده گرفته شده روستایی برای تحریک رشد اقتصادی گسترده در مناطق روستایی و شهری استفاده کند و نیروی محرکه‌ای برای کاهش فقر، پایان دادن به گرسنگی و سوءتغذیه باشد (Steiner & Fan, 2019: 17). عوامل اصلی بازساخت روستایی تا قبل از دهه ۱۹۹۰، عوامل اقتصادی مانند سرمایه، زمین و حقوق مالکیت بود. در این دوره، مناطق روستایی از فضای تولید به فضای مصرف مبنی بر اقتصاد پس از فوراً تغییر یافت. در دهه ۱۹۹۰ بازساخت روستایی در زمینه اقتصادی به بازساخت در حوزه فرهنگی اجتماعی تبدیل شد (Wang et al., 2022: 2). از ابتدای قرن بیست و یکم، با پیشرفت صنعتی شدن، انفورماتیک شدن، شهرنشینی و نوسازی کشاورزی، عوامل توسعه درون‌زا و برون‌زا، سیستم منطقه‌ای روستایی بازسازی شده و سطح توسعه روستایی تغییر کرده است. دگرگونی شهری، ضد شهرنشینی و صنعتی شدن روستایی باعث افزایش تقاضا برای بازساخت نواحی روستایی شده است و تجدید ساختار روستایی توجه گسترده محققان را به خود جلب کرده است. بر این اساس، بازساخت روستایی فرایندی از تغییر شکل اجتماعی، اقتصادی و فضایی در مناطق روستایی تحت تأثیر عواملی مانند جریان جمعیت روستایی-شهری، تغییر در نسبت صنایع خدمات کشاورزی در ساختار صنعتی روستایی و تمایز و سازمان‌دهی مجدد عوامل توسعه اجتماعی و اقتصادی است (Zhou et al., 2022: 2). در واقع فرایندهای تجدید ساختار و رویکرد بازساخت در درک از معنای «تجدید ساختار روستایی»، توجه را به تغییر کیفی از یک شکل اجتماعی و سازمانی به شکل دیگر جلب می‌کند. برخی از تحلیل‌گران بازساخت را در قالب تغییرات اجتماعی می‌دانند. این در حالی است که، هنگامی که تجدید ساختار به عنوان یک تغییر در جامعه از شرایطی به شرایط دیگر تلقی می‌شود، «تجدید ساختار» باید تجسم‌کننده تغییرات کیفی عمده و نه فقط کمی

این نواحی در ابعاد مختلف بهره گرفت. منطقه مورد مطالعه از نظر موقعیت استقرار در حوزه فعال و دگرگون‌شونده کلان‌شهر مشهد قرار دارد. همچنین در محدوده مطالعاتی دو کانون شهری و تعداد زیادی کانون‌های روستایی و مراکز فعالیت‌های کشاورزی قرار دارد که در دو دهه اخیر دچار تغییرات بسیاری در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، زیست‌محیطی و فضایی (مانند تبدیل روستاها به مناطق بیلاقی، تبدیل باغ‌ها به مراکز خدمات گردشگری، فروش اراضی کشاورزی برای احداث ویلاها و مجموعه‌های گردشگری و...) شده است که این تغییرات خود ساختار جمعیتی و نظام اشتغال در منطقه را دگرگون ساخته است (Faal Jalali & Ghasemi, 2018: 106). از این رو، هدف از مطالعه حاضر واکاوی نقش گردشگری و تأثیر آن در بازسازی اقتصادی، فرهنگی، کالبدی، محیطی، فضایی و کارکردهای روستاهای شهرستان طرقله شان‌دیز با پاسخ‌گویی به سؤال زیر است: باتوجه به تغییرات مذکور، مطالعه حاضر به دنبال بررسی این است که توسعه گردشگری تا چه اندازه در بازسازی روستاهای مورد مطالعه مؤثر بوده است؟

مروری بر ادبیات موضوع

بازسازی روستایی، مفهومی جدید در ادبیات برنامه‌ریزی توسعه روستایی است که با نگاهی به گذشته و سیر تاریخی روستاها، تغییرات و تحولات صورت گرفته در روستاها را به‌عنوان مبنای تصمیمات و الزامات توسعه‌ای در نظر می‌گیرد. هرچند طرح این مفهوم در اواخر دهه ۱۹۷۰ با محتوای اقتصادی و در راستای بهبود عملکرد سازمان‌های تولیدی به‌خصوص در شرایط دگرگونی جدید در سیستم اقتصاد جهانی مطرح گردید؛ اما نگرش‌های مختلف به این مفهوم توانست در عمق فراتر از تحلیل‌های اقتصادی، ارتباط متقابل خصوصیات اجتماعی، فرهنگی و مکان‌های جغرافیایی را بر فرایند عملکرد بازسازی نشان دهد (Pakshir & Sarafi, 2007: 401). مفهوم بازسازی روستایی به مجموعه پیچیده‌ای از تغییرات (در نقش دولت، تولید اقتصادی و جامعه محلی) اشاره دارد که ناشی از روابط قدرت سیاسی و اقتصادی است (Mikle & Randelli, 2020: 100). به عبارت دیگر، مفهوم بازسازی مثل هر نظام تفکر برانگیز، منشأ روشن‌نگری سیاسی و اجتماعی دارد. از اواخر دهه ۱۹۶۰ اوایل دهه ۱۹۷۰ مورد توجه متفکران جغرافیا و اقتصاد سیاسی قرار گرفت، اما تحلیل‌های ژرف آن مربوط به دهه ۱۹۸۰ است. به‌طور کلی بازسازی جغرافیایی در مرحله اول روی دو عامل مهم تأکید می‌کند: (۱) تقسیم مکانی-فضایی کار؛ (۲) سرمایه‌گذاری، در مرحله دوم تأثیرات بازسازی در سطوح محلی و جهانی مورد توجه قرار می‌گیرد (Roknoddin-Eftekhari & Qaderi, 2008: 30). اصطلاح بازسازی روستایی توسط نویسندگان غربی که به بررسی تحولات پیچیده و تغییرات کلان ساختاری عمیق می‌پردازند، استفاده می‌شود که در دگرگونی‌های کیفی تولید اقتصادی، نقش دولت و جامعه مدنی آشکار می‌شود (Mikle

99: 2020). در واقع بازسازی دربرگیرنده فرایندهای مختلف اجتماعی-اقتصادی است. قضیه بازسازی ممکن است برای توضیح تغییرات اجتماعی قابل توجه مورداستفاده قرار گیرد. یا اینکه به معنی تغییرات رخ داده یا در حال وقوع باشد. در اقتصادهای شهری، روند بازسازی خیلی از تغییرات را در قالب فعالیت‌های ساخت‌وساز، دگرگونی در ساختار امکانات و تغییر در ساختار جمعیتی را موجب می‌شود (Roknoddin-Eftekhari & Qaderi, 2008: 30). امروزه بازسازی با بهبود سرزندگی اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی شهر و روستا مرتبط است. این مجموعه طیف وسیعی از فعالیت‌ها را توصیف می‌کند، مثلاً نوسازی ساختمان‌ها، زیرساخت‌های فرسوده و یا محیطی که جدید ساخته شده و یا بازسازی ساختمان‌هایی که عمر مفید آن‌ها به پایان رسیده است، اطلاق می‌شود که این زندگی جدیدی را برای ساکنین به ارمغان می‌آورد. در واقع سیاست‌های بازسازی بازآفرینی از دگرگونی‌های عمیق در بافت اجتماعی-اقتصادی نشأت می‌گیرند. مانند تغییرات اساسی در اقتصاد، فناوری، جمعیت‌شناسی و سیاست، که این تغییرات و دگرگونی‌ها، در حال شکل دادن به محیط زیست است. این تغییرات، منطق رقابت را در بستری پویا و پیچیده ایجاد کرده است که با صنعتی‌زدایی، اشکال جدید سکونت، تمرکز جدید مصرف، روش‌های جدید استفاده از قلمرو و رشد رقابت بین‌المللی در بین فضاها مشخص شده است (Galdini, 2005: 2). باتوجه به تعاریف و مفهوم بازسازی که در رابطه با بازسازی یک فضای جغرافیایی همچون روستا مطرح گردید، مشخص شد عواملی که منجر به بازسازی روستاها می‌شوند نیز مختلف هستند. علاوه بر آن، انگیزه‌ها هم برای گام نهادن در بازسازی (تجدید حیات و احیا) آن‌ها متنوع است. آن‌ها ممکن است به شکل بخشی از دستور کار دولت برای توسعه مجدد فرهنگی یا اقتصادی باشد و یا اینکه به‌عنوان وسیله‌ای برای جذب سرمایه‌گذاری و گردشگری، یا نوزایش طرح‌ها، که ممکن است یک روش ابتکاری بنیادی برای بهبودهای زیست‌محیطی گسترده‌تر و توسعه‌های زیربنایی باشد. در این میان، یکی از عوامل مؤثر بر بازسازی نواحی روستایی گردشگری است. اما اینکه توسعه گردشگری چگونه و در چه ابعادی بر بازسازی فضاهای روستایی تأثیرگذار بوده است نیازمند تحلیل ابعاد آثار گردشگری است. به‌طور مرسوم آثار گردشگری را می‌توان تحت عناوین آثار اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی و کالبدی مورد بررسی قرار داد (Zare & Taj, 2013: 3). از نظر تأثیر گردشگری، همان‌طور که گردشگران با محیط، اقتصاد و جامعه محلی تعامل دارند، فعالیت‌های گردشگری تأثیرات ترکیبی بر وضعیت کالبدی، اقتصادی، فرهنگی-اجتماعی و طبیعی مقصد ایجاد می‌کند. بنابراین یکی از حوزه‌های اصلی موردعلاقه برای جغرافیدان‌ها و همچنین محققان گردشگری، آثار گردشگری و تفریحات بر جامعه‌ی مقصد است. تعدادی از کتاب‌ها و مقالات بر طیف وسیعی از مطالب و ویژگی‌های چندوجهی مربوط به

که بارزترین بخش آن گردشگری است. این تحولات اجتماعی فرصت‌هایی ایجاد کردند که باعث شد مناطق روستایی واکنش نشان دهند. یکی از مهم‌ترین این تأثیرات تسریع بخشیدن به توسعه گردشگری است که باعث تغییرات پیچیده و عمیق شده است و فعالیت‌های کشاورزی نزول پیدا کرد و تلاش قابل توجهی برای رشد گردشگری صورت گرفت. به‌طوری‌که روستاها امروزه در حال تبدیل شدن به یک کالای سودمندی برای بهره‌برداران تجاری هستند (Rezvani et al., 2012: 109-110). در واقع در این راهبرد، گردشگری به‌عنوان یک بخش اصلی برای بازسازی روستایی حتی در نواحی که از گذشته فعالیت‌های گردشگری در آن‌ها رونق چندانی نیافته، به کار گرفته می‌شود. طرفداران این نظریه معتقدند که قادرند از اتکای بیش از حد تولیدکنندگان روستایی به کشاورزی بکاهند و آن‌ها را در فرصت‌های اقتصادی جدیدی به کار گیرند (Salimi Sobhan & Hojat Shamami, 2018: 192). لوفور یکی از محدود نظریه-پردازان و فیلسوفان شهری قرن بیستم است که مستقیماً با برنامه‌ریزی و آنچه ما اکنون آن را «بازسازی» می‌نامیم درگیر است. از نظر لوفور، برنامه‌ریزان، کارشناسان «علمی» هستند که بازنمایی‌های رسمی از فضا، به‌ویژه بازنمایی‌های بصری را همچون؛ طرح‌های منطقه‌بندی، نقشه‌ها، طرح‌ها، عکس‌ها، برداشت‌های هنری و اسناد سیاسی ایجاد می‌کنند. این بازنمایی‌ها خنثی نیستند، بلکه معانی خاصی را بر فضا تحمیل می‌کنند، که دلالت بر نحوه استفاده و عدم استفاده از آن توسط چه کسی را دارند. اگرچه لوفور به واقعیت شهری اشاره می‌کند، ایده‌های او را می‌توان در فضای روستایی نیز به کار برد (Leary-Owhin, 2012: 1-3). از جمله نظریات دیگری که مرجع مفیدی برای گردشگری روستایی است، می‌توان به نظریه توسعه درون‌زا اشاره کرد. در محافل دانشگاهی در مورد تأثیر توسعه گردشگری روستایی بر جامعه روستایی و معیشت کشاورزان اختلاف نظر وجود دارد. از یک‌سو، بسیاری از حامیان بر این باورند که گردشگری می‌تواند جوامع روستایی را با تعداد زیادی فرصت‌های شغلی و درآمد بالاتر، در نتیجه بهبود معیشت ساکنان و کاهش وابستگی آن‌ها به منابع طبیعی، فراهم کند. همچنین می‌تواند نگرش ساکنان را نسبت به حفاظت از تنوع زیستی تغییر دهد و آگاهی و مشارکت ساکنان در حفاظت از محیط‌زیست را ارتقا دهد. از سوی دیگر، مخالفان معتقدند که اکوتوریسم منجر به تخریب محیط‌زیست، تخریب زیستگاه حیات وحش، زیان اقتصادی، از دست دادن درآمد و توزیع ناعادلانه می‌شود که نتیجه آن کاهش تمایل ساکنان به حفاظت است. فقرا سود مستقیم کمی از گردشگری می‌برند، اما هزینه‌های زیادی را متحمل می‌شوند. درآمد حاصل از گردشگری اغلب نمی‌تواند هزینه‌های توسعه گردشگری را جبران کند. نیروهای خارجی توسعه گردشگری اغلب بر منابع محلی کنترل مطلق دارند، بنابراین گردشگری به‌طور اجتناب‌ناپذیری قشربندی ساکنان در مناطق فقیر را تشدید می‌کند و شکاف بین فقیر و غنی را

تأثیرات توسعه گردشگری تمرکز نموده و بیان کرده‌اند که پیامدها می‌توانند مثبت و مفید و همچنین منفی و نامطلوب باشند. پیامدهای گردشگری اغلب در یک چهارچوب نظریه‌ای شامل آثار اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی-فرهنگی، کالبدی و فضایی بررسی می‌شود. این آثار جدا از یکدیگر نیستند، بلکه در یک حوزه تعاملی با یکدیگر عمل می‌کنند. لذا این آثار از تعامل عوامل با یکدیگر به وجود می‌آید و در واقع حاصل مناسبات پدیده‌های اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی با یکدیگر است. همچنین تأثیرات گردشگری بر توسعه مناطق روستایی ممکن است شامل مواردی همچون؛ احیا و سازمان‌دهی مجدد فعالیت‌های اقتصادی محلی، تأمین درآمد اضافی همراه با بخش‌های کشاورزی، صنعتی و خدماتی، کمک به پایداری اجتماعی، زیست‌محیطی و اقتصادی، افزایش ارزش اقتصادی کیفیت محصولات غذایی باشد (Azimi & Avetisya, 2017: 72). در رابطه با گردشگری و تأثیر آن در بازسازی نواحی روستایی دیدگاه‌های متفاوتی نیز وجود دارد، بعضی آن را بخشی از بازار گردشگری می‌شناسند و معتقدند می‌توان آن را با شکل‌های دیگر بازار گردشگری؛ مانند گردشگری در آفتاب، گردشگری در کنار دریا، گردشگری در سواحل ماسه‌ای مقایسه کرد. از جنبه دیگر، گردشگری روستایی به‌عنوان فلسفه‌ای برای توسعه روستایی مطرح گردیده است که این جنبه دارای سه دیدگاه مهم است؛ دیدگاه اول رشد گردشگری را به‌عنوان راهبردی برای توسعه روستایی، دیدگاه دوم گردشگری روستایی را ابزاری برای توسعه پایدار و حفاظت از منابع طبیعی و دیدگاه سوم گردشگری را به‌عنوان سیاستی در بازسازی سکونتگاه‌های روستایی می‌داند. در این مطالعه دیدگاه سوم حائز اهمیت است. بر اساس این دیدگاه، مفهوم بازسازی به فرایندهای مختلف تغییر اشاره دارد، در مرحله اول بازسازی می‌تواند به تغییر ساختار کلی شکل سازمانی، نهادهای اقتصادی، سیاسی و اجتماعی اشاره نماید. در مرحله دوم بازسازی می‌تواند به توسعه بخش‌های مختلف جامعه اشاره کند. در مرحله سوم بازسازی می‌تواند به تقسیم مراحل تاریخی پایدار تا ناپایدار اشاره کند. در واقع مفهوم بازسازی را به‌عنوان یک فرایند پیچیده، شامل دو روند متناقض، که یکی مخرب، در حالی که دیگری سازنده است توصیف می‌کند. به‌عنوان مثال؛ بازسازی فعالیت‌های تولیدی سرمایه‌داری با کاهش نقش کشاورزی و در مقابل گسترش گردشگری و تفریح در نواحی روستایی یکی از ابعاد این تغییر است. از آغاز قرن بیستم کشاورزی در جهان توسعه یافته، به‌طور اساسی تغییر کرده است. کشاورزی که جایگاه آن در قلب زندگی روستایی بود، از لحاظ اشتغال و نقش آن در تولید به حاشیه اقتصاد روستایی تحول یافته است.

یکی از مهم‌ترین اصول بازسازی روستایی، گذار از اقتصاد مبتنی بر تولید به سمت اقتصاد مبتنی بر مصرف بوده است. اقتصاد مبتنی بر مصرف گسترده است و فعالیت‌های بسیار متنوعی از خدمات مالی گرفته تا خرده‌فروشی را شامل می‌شود

دارند. در مطالعه دیگری **رمضان‌زاده و همکاران (۲۰۱۷)** به بررسی توسعه گردشگری و بازساخت در مقاصد شهری (مطالعه موردی: شهر شیراز) پرداخته‌اند که بر اساس نتایج به دست آمده گردشگری بر بازساخت‌های فیزیکی، اقتصادی و نهادی - سیاسی هر سه منطقه ۱، ۳ و ۸ اثرگذار بوده و بر بازساخت‌های اجتماعی - فرهنگی و زیست‌محیطی منفی داشته است. در این مطالعه **جونجی^۱ و همکاران (۲۰۱۴)** به تحقیق بازسازی روستای حاشیه شهری بر اساس بهبود کیفیت شهرنشینی پرداخته و به این نتیجه رسیدند که استراتژی بازساخت نشان می‌دهد که در خصوص تمایز شهرنشینی مناطق قدیم و جدید، ویژگی خاص بازساخت روستاهای حاشیه شهرها، دولت نیاز به طراحی چیدمان و دوراندیشی دارد. همچنین دولت باید سیستم تأمین اجتماعی را راه‌اندازی کند، رفاه ساکنان را پیش ببرد، الگوی جدیدی از روابط شهری و روستایی ایجاد کند، به توسعه پایدار اهمیت زیادی بدهد، کیفیت روستائیان را ارتقا دهد، ویژگی‌های فرهنگی منطقه‌ای را حفظ کند و یک ساختار قوی تیم مدیریت را تشکیل دهد. در مجموع در طراحی و ساخت مناطق باید به راه‌های تأییدشده و توسعه خلاقانه تعاونی جدید با رهبری قدرتمند و روستاسازی پایدار اهمیت داده شود.

ژو^۲ (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای با عنوان «گردشگری روستایی و بازساخت هویت روستایی در چین» نتیجه می‌گیرد که گردشگری روشی جایگزین برای زندگی ساکنان محلی فراهم کرده است و زندگی آن‌ها را به‌عنوان ساکنان روستایی بسیار تغییر داده است. آن‌ها هویت روستایی جدیدی را از کشاورز بودن به تاجر بودن توسعه داده‌اند. آن‌ها با انباشته شدن تجربیاتشان، توانستند مجموعه جدیدی از مهارت‌ها را به دست آورند که شامل شبکه‌های خارجی، بازاریابی، آشپزی، خدمات اتاق، طراحی خانه-اتاق و مدیریت بدهی است.

1. Junjie/ Yonglong & Kuangjie
2. Xue

افزایش می‌دهد. این در حالی است که، در سال ۱۹۷۶، محققان ژاپنی نظریه توسعه درون‌زا را مطرح کردند و معتقد بودند که (بازساخت) و (احیای) روستایی را می‌توان از طریق توسعه درون‌زا تحقق بخشید، یعنی «مردم در مناطق مختلف آن را با انضباط شخصی بر اساس منابع و میراث ذاتی خود، با تکیه بر دانش خارجی، فن‌آوری و سیستم‌ها» ایجاد می‌کنند (Li et al., 2022: 3-4). با نگاهی به نظریه‌های توسعه گردشگری می‌توان نتیجه گرفت که عمده نظریه‌های توسعه گردشگری، مبتنی بر رویکردی تکاملی برای توسعه گردشگری است، یعنی استدلال می‌کنند که در مراحل مختلف توسعه، عوامل مختلف منجر به توسعه گردشگری می‌شود. این عوامل ممکن است درون‌زا و یا برون‌زا باشند. گردشگری نیز به‌عنوان یکی از عوامل محرک بازساخت نواحی روستایی باعث ایجاد تغییرات فضاهای روستایی در ابعاد مختلف می‌شود. این بازساخت تنها در حوزه درون سیستمی روستا محدود نمی‌شود و به ابعاد فرامحلی گسترش یافته است. به‌گونه‌ای که جایگاه فضایی و روابط مقاصد گردشگری روستایی را با سایر فضاها بازتعریف می‌کند. مدل مفهومی تحقیق ترسیم و در این قسمت نشان داده شده است (تصویر شماره ۱).

پیشینه تحقیق

با توجه به موضوع مطالعه حاضر یعنی نقش گردشگری بر بازساخت نواحی روستایی در ادامه مروری کوتاه بر ادبیات مرتبط با موضوع، یعنی بازساخت و تجدید حیات نواحی روستایی و همچنین آثار گردشگری در نواحی روستایی صورت گرفته است.

محمودی و همکاران (۲۰۱۷)، به بررسی نقش گردشگری در توسعه و بازسازی مناطق روستایی پرداختند که بررسی مدل تناسب رگرسیون نشان داد که تأثیر مثبت گردشگران در توسعه و بازسازی روستایی ۰/۶۴ است. از بین چهار شاخص گردشگری مورد بررسی در روستاهای نمونه، مؤلفه‌های شاخص اقتصادی و زیست‌محیطی با مقادیر ۰/۳۷۴ و ۰/۲۴۷ به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیر را بر توسعه و بازساخت روستایی از نظر گردشگران

تصویر ۱. مدل مفهومی تحقیق. ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

روش‌های تولید، تقاضا برای شرایط مساعد زندگی و نیازهای زیست‌محیطی و عوامل بیرونی شامل سیاست‌گذاری عمومی، توسعه گردشگری روستایی و مشارکت افراد مختلف حاکمیتی است.

مرور نتایج مطالعات نشان می‌دهد که در مورد تأثیر مثبت گردشگران در توسعه و بازسازی روستایی، اثرگذاری گردشگری بر بازسازی فیزیکی، اقتصادی و نهادی - سیاسی، جنبه‌های بازسازی فضای روستایی متأثر از گردشگری، بازسازی روستاهای حاشیه شهر با مدیریت خلاق و قوی، تأثیر مکان‌سازی و همچنین تأثیر انتقال کاربری اراضی بر عملکرد بازسازی روستایی، عوامل داخلی و بیرونی بازسازی هستند. اما تحقیقات کمتر به گردشگری با نگاه به بازسازی نواحی روستایی در ابعاد مختلف پرداخته‌اند. از این رو تحقیق حاضر این خلأ را به‌نوعی پر کرده است.

منطقه مورد مطالعه

شهرستان طرقبه شان‌دیز یکی از شهرستان‌های استان خراسان رضوی است. این شهرستان با مساحت ۱۲۰۰ کیلومتر مربع، دارای طول جغرافیایی ۵۹ درجه و ۱۵ دقیقه و عرض جغرافیایی ۳۶ درجه و ۲۳ دقیقه در نیمه شمالی استان خراسان رضوی است. منطقه ییلاقی طرقبه در فاصله ۱۶ کیلومتری از شهر مشهد و منطقه ییلاقی شان‌دیز در ۳۸ کیلومتری غرب مشهد واقع شده است. علت انتخاب این منطقه در پژوهش حاضر، ویژگی‌های طبیعی و گردشگری فراوان این منطقه است. روستاهای مطالعه حاضر واقع در دهستان‌های طرقبه شامل (ازغد، میان سفلی، میان علیا، خانرود، مغان) دهستان جاغرق (کلاته آهن، جاغرق، نقندر، کنگ، دهبار) در نهایت دهستان ابرده (زشک، ابرده علیا، ابرده سفلی، گراخک) به‌عنوان منطقه مورد مطالعه انتخاب و بررسی شده‌اند. در ذیل روستاهای مورد مطالعه و موقعیت آن‌ها نشان داده شده است (جدول شماره ۱ و تصویر شماره ۲).

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق در این نوشتار بر اساس هدف از نوع کاربردی و بر اساس ماهیت، توصیفی - تحلیلی است و جمع‌آوری اطلاعات به روش اسنادی و میدانی از طریق پرسش‌نامه محقق ساخته بوده است. در این راستا برای بررسی سطح بازسازی و آثار گردشگری بر بازسازی روستاهای مورد مطالعه، پرسش‌نامه‌ای با ۵ بعد، ۲۰ شاخص و ۶۶ گویه و در قالب طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت تهیه و در بین روستائیان توزیع و تکمیل شده است. در پرسش‌نامه تحقیق حاضر شاخص‌های توسعه گردشگری و بازسازی روستایی سنجیده شده است. برای تعیین جامعه آماری در این پژوهش ابتدا از طریق رابطه NO (عمیدی، ۱۹۹۹) به استخراج تعداد روستاها اقدام گردید که بر این اساس لازم شد

تو و لانگ^۳ (۲۰۱۷) در نتایج تحقیق خود با عنوان «بازسازی روستاها در چین: نظریه، رویکردها و چشم‌انداز تحقیق»، رویکردهای سه جنبه بازسازی فضایی، بازسازی اقتصادی و بازسازی اجتماعی را بررسی کرده و استدلال می‌کنند که مطالعه بازسازی روستاها در چین در آینده باید به جنبه‌های روند و الگوی طولانی مدت و چند مقیاسی، مدل‌های منطقه‌ای، سیستم و برنامه‌ریزی استاندارد روستایی، سیاست‌ها و نوآوری‌های نهادی در مورد بازسازی روستاها و همچنین تأثیرات جهانی شدن در بازسازی روستاها، به‌منظور تأمین خواسته‌های استراتژیک فعلی ملی و کنار آمدن با تغییرات عناصر توسعه روستایی در روند تحول توسعه شهری و روستایی متمرکز شود.

سانگ^۴ و همکاران (۲۰۲۱) مروری بر تحقیقات بازسازی روستایی متأثر از گردشگری داشته‌اند که نتایج آن نشان می‌دهد (۱) بازسازی فضایی روستایی متأثر از گردشگری می‌تواند در سه جنبه متجلی شود: تغییر کاربری اراضی روستایی، بازسازی سیستم روستا و شهر و بازسازی الگوی فضایی «کولوژی، تولید و معیشت» در مناطق روستایی. (۲) بازسازی اقتصادی روستایی متأثر از گردشگری عمدتاً از دو جنبه نشان داده شد: تغییر ساختار صنعتی - اقتصادی و تغییر الگوی معیشت ساکنان. (۳) بهبود حاکمیت روستایی و بازسازی فرهنگ روستایی دو جنبه اصلی در تحقیقات بازسازی اجتماعی روستایی بودند.

هان^۵ و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه خود با عنوان بازسازی روستایی - فضایی توسط انتقال کاربری اراضی: مطالعه موردی شهر ژولین در مرکز چین، نشان دادند که دگرگونی مورفولوژی کاربری زمین، به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، روی عملکرد بازسازی روستایی تأثیر می‌گذارد. آن‌ها دریافتند که ترکیب تغییرات در ناحیه فضایی و همچنین تغییرات در تناسب عملکردی برای درک بهتر تأثیر تغییر سیاست کلان ملی در رابطه با توسعه روستایی است و تداوم تجدید ساختار فضایی مثبت روستایی مستلزم تعدیل به‌موقع بازیگران محلی مطابق با نیازهای توسعه کلان اقتصادی و اجتماعی است و یک مدل خوب حکمرانی روستایی ضروری است.

نی^۶ و همکاران (۲۰۲۲) به ارزیابی بازسازی فضایی و عوامل محرکه روستاهای مبتنی بر گردشگری پرداخته‌اند. بررسی ویژگی‌های مرحله‌ای بازسازی فضایی نشان داد که دو روستا از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۰ یک مرحله جوانه زدن، یک مرحله توسعه و یک مرحله توسعه شتابان را تجربه کرده‌اند و هنوز به مرحله پایداری از تعادل و هماهنگی نسبی نرسیده‌اند. همچنین مشخص شد که عوامل داخلی اصلی مؤثر بر بازسازی فضایی شامل

3. TU & Long

4. Song, Junmei, Xiaofang & Hai

5. Han

6. Nie

شدند. برای تعیین حجم نمونه مجموع خانوارهای روستاهای مورد مطالعه در فرمول کوکران قرار داده شد و با احتساب خطای ۰/۰۶ درصد، تعداد کل پرسش‌نامه‌ها ۲۵۵ خانوار به دست آمد که در محاسبات تکمیلی بعدی با ارتقای نمونه‌های کمتر از ۱۰ به ۱۰، این تعداد به ۲۷۷ پرسش‌نامه تغییر یافت. جهت سنجش روایی پرسش‌نامه از دیدگاه و نظرات اساتید و خبرگان این حوزه استفاده شد و اصلاحات و تعدیل لازم بر روی آن صورت پذیرفت. همچنین برای سنجش پایایی آن از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. میزان آلفا در سطح مؤلفه‌های پژوهش در جدول شماره ۲ نشان داده شده است، بر این اساس پایایی آن‌ها قابل قبول و مناسب ارزیابی می‌گردد.

از بین ۵۲ روستای شهرستان طرقله شان‌دیز تعداد ۱۷ روستای مورد مطالعه قرار گیرد. در ادامه این ۱۷ روستا بر اساس میزان قابلیت گردشگری از بین روستاهای دارای سکنه شهرستان انتخاب شد (رابطه ۱).

$$n = (0/2)^2 = 0/04$$

$$1 + (25/52) = 1/48$$

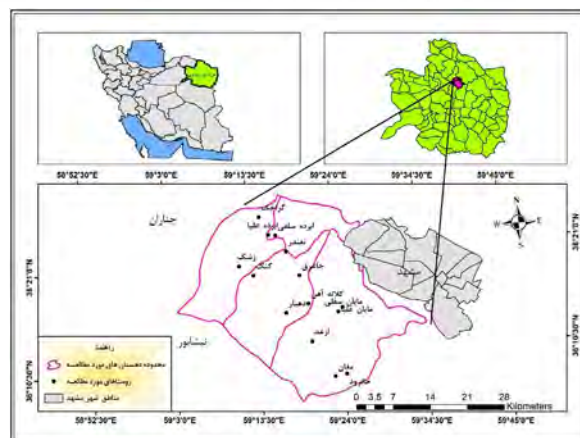
$$25/1/48 = 17$$

در ادامه فرایند زمانی تحقیق مشخص گردید که ۳ روستای حصارسرخ و سرآسیاب به شهر شان‌دیز و حصارگلستان به شهر طرقله الحاق شده‌اند؛ بنابراین با حذف این ۳ روستا از مطالعه، در نهایت تعداد ۱۴ روستا به‌عنوان روستاهای مورد مطالعه انتخاب جدول ۱. تعیین حجم نمونه روستاهای مورد مطالعه.

بخش	نام دهستان	نام روستا	جمعیت کل	جمعیت مرد	جمعیت زن	تعداد کل خانوار	درصد خانوار از کل	اصلاح	نهایی
طرقله	طرقله	ازغد	۵۰۰	۲۴۵	۲۵۵	۱۸۳	۴/۰۹	۱۰/۴۶	۱۱
طرقله	جاغرق	جاغرق	۲۳۱۲	۱۲۲۶	۱۱۸۶	۷۶۱	۱۷/۰۲	۳۳/۵۲	۴۴
طرقله	جاغرق	نقندر	۸۵۵	۴۱۷	۴۳۸	۲۶۶	۵/۹۵	۱۵/۲۱	۱۵
طرقله	جاغرق	کنگ	۱۴۶۳	۷۵۲	۷۱۱	۴۳۲	۹/۶۶	۲۴/۷۰	۲۴
طرقله	طرقله	خانرود	۴۰۳	۲۱۹	۱۸۴	۱۲۸	۲/۸۶	۷/۳۲	۱۰
طرقله	طرقله	مایان سفلی	۱۲۸	۸۲	۴۶	۱۰۶	۲/۳۷	۶/۰۶	۱۰
طرقله	طرقله	مایان علیا	۳۲۹	۱۷۲	۱۵۷	۱۱۲	۲/۵۱	۶/۴۰	۱۰
طرقله	جاغرق	دهبار	۳۹۳	۲۰۱	۱۹۲	۱۲۹	۲/۸۹	۷/۳۸	۱۰
شان‌دیز	ایرده	زشک	۱۸۳۶	۹۶۵	۸۹۱	۵۸۲	۱۳/۰۲	۳۳/۲۸	۳۳
شان‌دیز	ایرده	ایرده علیا	۳۱۷۷	۱۶۴۸	۱۵۲۹	۱۰۰۴	۲۲/۴۶	۵۷/۴۱	۵۷
شان‌دیز	ایرده	ایرده سفلی	۲۵۰	۱۳۴	۱۲۶	۸۳	۱/۸۶	۴/۷۵	۱۰
شان‌دیز	ایرده	گراخک	۷۴۲	۳۵۳	۳۸۹	۲۵۸	۵/۷۷	۱۴/۷۵	۱۵
طرقله	طرقله	مغان	۹۹۸	۵۰۳	۴۹۵	۳۱۸	۷/۱۱	۱۸/۱۸	۱۸
طرقله	جاغرق	کلاته آهن	۳۴۲	۱۶۲	۱۸۰	۱۰۸	۲/۴۲	۶/۱۸	۱۰
		مجموع	۱۳۸۲۸	۷۰۴۹	۶۷۷۹	۴۴۷۰	۱۰۰	۲۵۵/۶۱	۲۷۷

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی و نفوس مسکن ۱۳۹۵

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۲. موقعیت سیاسی روستاهای مورد مطالعه. مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

جدول ۲. پایایی و روایی شاخص‌های تحقیق.

عامل	Cronbach's Alpha	CR	AVE	عامل	Cronbach's Alpha	CR	AVE
بازساخت یافت روستایی	۰/۷۹	۰/۸۵۳	۰/۵۴۴	بازساخت سیستم کشاورزی	۰/۹۲	۰/۹۶۰	۰/۹۲۳
بازساخت سرمایه‌گذاری	۰/۶۹	۰/۷۳۶	۰/۵۸۳	بازساخت فرهنگی	۰/۷۳	۰/۸۱۰	۰/۶۸۱
بازساخت آثار زیست‌محیطی	۰/۷۴	۰/۷۵۰	۰/۶۰۰	بازساخت فنی	۰/۷۴	۰/۸۴۸	۰/۷۳۶
بازساخت الگوهای زیست‌محیطی	۰/۷۳	۰/۷۷۸	۰/۶۳۷	بازساخت مبلمان روستایی	۰/۸۵	۰/۹۰۸	۰/۷۶۷
بازساخت اندیشه زیست‌محیطی	۰/۷۲	۰/۶۶۴	۰/۵۵۴	بازساخت مشاغل	۰/۷۹	۰/۷۳۸	۰/۵۸۶
بازساخت تعاملات اقتصادی	۰/۸۸	۰/۹۲۷	۰/۸۰۹	بازساخت موقعیت ارتباطی روستا	۰/۹۴	۰/۹۷۲	۰/۹۴۵
بازساخت جایگاه روستا در اقتصاد فضایی	۰/۹۰	۰/۹۵۱	۰/۹۰۷	بازساخت موقعیت کارکردی روستا	۱/۰۰	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰
بازساخت جمعیتی	۰/۷۵	۰/۸۸۲	۰/۷۹۰	بازساخت کیفیت خدمات اجتماعی	۰/۸۲	۰/۹۱۷	۰/۸۴۶
بازساخت حکمروایی	۰/۸۵	۰/۹۱۵	۰/۸۴۳	دگرگونی مسکن و الگوها	۰/۷۸	۰/۸۴۸	۰/۵۲۳
بازساخت روابط اجتماعی	۰/۷۲	۰/۶۹۰	۰/۵۲۱	دگرگونی وضعیت ارتباطی	۰/۸۰	۰/۹۰۸	۰/۸۳۱
بازساخت سیستم کشاورزی	۰/۹۲	۰/۹۶۰	۰/۹۲۳	میزان رشد و توسعه گردشگری	۰/۷۶	۰/۸۳۵	۰/۵۱۳

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

یافته‌ها

چولگی بیانگر عدم تقارن منحنی فراوانی است. در حالت کلی اگر چولگی در بازه (۲، ۲-) و کشیدگی در بازه (۱۰، ۱۰-) نباشند داده‌ها از توزیع نرمال بسیار دور است (Kline, 2011). در جدول (۴-۲۲) مقدار چولگی مشاهده شده برای متغیرهای مورد مطالعه در بازه (۲، ۲-) قرار دارد. یعنی از لحاظ کجی متغیرهای پژوهش نرمال بوده و توزیع آن متقارن است. مقدار کشیدگی متغیرها نیز در بازه (۱۰، ۱۰-) قرار دارد. این نشان می‌دهد تمامی توزیع متغیرها از کشیدگی نرمال برخوردار است (جدول شماره ۳).

در مرحله بعد پس از تعیین وضعیت توزیع داده از توزیع نرمال با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های آماری مناسب (آمار توصیفی و استنباطی) از جمله (مقایسه میانگین، همبستگی و مدل معادلات ساختاری) به تجزیه و تحلیل داده‌های کمی پرداخته شده است.

میانگین شاخص‌های متغیر توسعه گردشگری از دیدگاه روستائیان

در این قسمت برای تعیین میانگین شاخص‌های متغیر توسعه گردشگری در روستاهای مورد مطالعه و همچنین محاسبه میانگین کل این متغیر از آزمون تی تک نمونه‌ای با در نظر گرفتن ارزش میانه ۳ استفاده شده است. بر اساس نتایج، مقدار آماره T در تمامی شاخص‌ها، به جز شاخص درآمد حاصل از فعالیت‌های گردشگری، میزان اقدامات مهم از سوی محلی مدیران محلی در خصوص توسعه گردشگری، میزان سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری توسط نهادها یا مؤسسات دولتی بالاتر از مقدار متوسط (یعنی ۳) و تمامی شاخص‌های توسعه گردشگری دارای

در بخش یافته‌های توصیفی تحقیق حاضر، به ارائه ویژگی‌های جامعه مورد مطالعه پرداخته شده است. پاسخ‌گویان تحقیق حاضر شامل زنان، جوانان، افراد بومی و غیربومی شاغل در بخش گردشگری یا افرادی که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم با فعالیت‌های گردشگری در ارتباط هستند می‌شود. بر اساس نتایج، از ۲۷۷ نفر پاسخ‌گو، اکثریت جمعیت را مردان با میزان ۶۱/۴ درصد تشکیل داده‌اند. از نظر سنی، بیشترین فراوانی سن پاسخ‌گویان را ۶۰ سال به بالا با ۲۳/۵ درصد تشکیل می‌دهد. از نظر وضعیت تأهل، بیشترین درصد به جمعیت متأهل با ۸۰/۵ درصد تعلق دارد. پاسخ‌گویان بر حسب سواد به ۶ گروه کمتر از دیپلم، کارشناسی، کارشناسی ارشد، تحصیلات عالی (دکتر) و سایر تقسیم‌بندی شده‌اند. نتایج نشان می‌دهد که بیشترین گروه از پاسخ‌گویان با میزان ۴۸/۷ درصد را گروه کمتر از دیپلم تشکیل می‌دهند. وضعیت اشتغال پاسخ‌گویان در ۹ گروه طبقه‌بندی شده است، نتایج بیانگر این است که بیشتر پاسخ‌گویان دارای مشاغل آزاد با میزان ۳۳/۶ درصد می‌باشند. از نظر مدت اقامت بیشتر آن‌ها با میزان ۶۰/۳ درصد بومی بودند. در رابطه با تعامل با گردشگران ۴۵/۱ درصد از پاسخ‌گویان در تعامل خوب با گردشگران می‌باشند. در بخش یافته‌های تحلیلی قبل از هرگونه آزمون فرض نرمال بودن داده‌ها صورت می‌گیرد باید آزمون نرمال بودن انجام شود، بنابراین جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از شاخص‌های چولگی و کشیدگی استفاده شده است.

آزمون نرمال بودن توزیع شاخص‌ها

۳ استفاده شد که بر اساس نتایج، مقدار آماره T در تمامی شاخص‌ها، به‌جز شاخص‌های (بازساخت سیستم کشاورزی، بازساخت الگوهای زیست‌محیطی) بالاتر از مقدار متوسط (یعنی ۳) و تمامی شاخص‌های بازساخت دارای سطح معناداری کمتر از ۵ صدم است که بیانگر تأثیر معنادار هر یک از آن‌ها در سنجش و ارزیابی هدف متغیر است. بر اساس نتایج، در مقدار کل متغیر بازساخت روستایی نیز مقدار آماره T بالاتر از مقدار متوسط (یعنی ۳) و سطح معناداری کمتر از ۵ صدم است که بیانگر تأثیر معنادار آن‌ها در سنجش و ارزیابی هدف متغیر است (جدول شماره ۵).

سطح معناداری کمتر از ۵ صدم است که بیانگر تأثیر معنادار هر یک از آن‌ها در سنجش و ارزیابی هدف متغیر است. در مقدار کل این متغیر نیز مقدار آماره T بالاتر از مقدار متوسط (یعنی ۳) و سطح معناداری کمتر از ۵ صدم است که بیانگر تأثیر معنادار آن‌ها در سنجش و ارزیابی هدف متغیر است (جدول شماره ۴).

میانگین مؤلفه‌های بازساخت روستایی از دیدگاه روستائیان

در گام بعدی فرایند، برای ارزیابی میانگین متغیر بازساخت روستایی و مؤلفه‌های آن در روستاهای مورد مطالعه از دیدگاه روستائیان از آزمون تی تک‌نمونه‌ای با احتساب ارزش میانه

جدول ۳. آزمون نرمال بودن توزیع شاخص‌ها با استفاده از چولگی و کشیدگی.

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
دگرگونی وضعیت ارتباطی	۲۷۷	۳/۷۶	۰/۹۸	-۰/۳۴	-۱/۱۲	۲/۰۰	۵/۰۰
دگرگونی مسکن و الگوها	۲۷۷	۴/۱۹	۰/۵۴	-۰/۳۶	-۰/۳۰	۲/۷۵	۵/۰۰
بازساخت بافت روستایی	۲۷۷	۳/۸۲	۰/۷۲	-۰/۳۳	-۱/۲۱	۲/۲۰	۴/۶۰
بازساخت مبلمان روستایی	۲۷۷	۳/۶۱	۰/۹۷	۰/۰۹	-۱/۲۷	۲/۰۰	۵/۰۰
بازساخت جمعیتی	۲۷۷	۳/۵۵	۰/۴۱	-۱/۲۴	۲/۰۶	۲/۰۰	۴/۰۰
بازساخت روابط اجتماعی	۲۷۷	۳/۶۷	۰/۳۳	-۰/۴۵	-۰/۲۰	۲/۸۳	۴/۱۷
بازساخت حکمروایی	۲۷۷	۳/۶۱	۰/۶۰	-۱/۳۳	۱/۳۵	۱/۶۷	۴/۳۳
بازساخت فرهنگی	۲۷۷	۳/۵۰	۰/۶۹	-۰/۸۳	-۰/۴۴	۲/۰۰	۴/۲۵
بازساخت فنی	۲۷۷	۳/۴۷	۰/۵۸	۰/۲۹	-۰/۹۷	۲/۴۰	۴/۴۰
بازساخت کیفیت خدمات اجتماعی	۲۷۷	۳/۶۴	۰/۹۷	-۰/۴۷	-۰/۵۱	۱/۵۰	۵/۰۰
بازساخت مشاغل	۲۷۷	۳/۶۹	۰/۶۳	-۰/۹۸	۰/۶۰	۲/۰۰	۵/۰۰
بازساخت تعاملات اقتصادی	۲۷۷	۳/۴۸	۰/۹۹	-۱/۲۵	۰/۴۵	۱/۰۰	۴/۳۳
بازساخت سیستم کشاورزی	۲۷۷	۲/۷۲	۱/۳۳	-۰/۲۵	-۱/۴۳	۱/۰۰	۴/۵۰
بازساخت سرمایه‌گذاری	۲۷۷	۴/۴۷	۰/۶۹	-۱/۹۲	۴/۱۵	۱/۰۰	۵/۰۰
بازساخت اندیشه زیست‌محیطی	۲۷۷	۳/۱۵	۰/۶۰	-۰/۳۹	-۰/۲۷	۱/۵۰	۵/۰۰
بازساخت الگوهای زیست‌محیطی	۲۷۷	۲/۶۱	۰/۵۹	۰/۸۸	۰/۱۲	۱/۶۷	۴/۳۳
بازساخت آثار زیست‌محیطی	۲۷۷	۳/۲۰	۰/۷۸	-۰/۸۹	۰/۱۳	۱/۰۰	۴/۳۳
بازساخت جایگاه روستا در اقتصاد فضایی	۲۷۷	۳/۹۳	۱/۱۱	-۱/۲۵	۱/۱۹	۱/۰۰	۵/۰۰
بازساخت موقعیت کارکردی روستا	۲۷۷	۴/۲۵	۰/۸۶	-۰/۹۲	-۰/۰۳	۲/۰۰	۵/۰۰
بازساخت موقعیت ارتباطی روستا	۲۷۷	۴/۰۵	۱/۰۶	-۰/۸۴	-۰/۳۵	۱/۳۳	۵/۰۰
دگرگونی کالبدی	۲۷۷	۳/۸۴	۰/۷۵	-۰/۲۶	-۱/۲۸	۲/۵۰	۴/۷۴
دگرگونی جمعیتی - اجتماعی	۲۷۷	۳/۵۷	۰/۴۹	-۰/۵۱	۰/۶۹	۲/۴۶	۴/۲۲
دگرگونی اقتصادی	۲۷۷	۳/۵۹	۰/۶۵	-۰/۴۲	۰/۷۱	۲/۰۴	۴/۴۶
دگرگونی زیست‌محیطی	۲۷۷	۲/۹۹	۰/۵۲	-۰/۳۶	۰/۶۶	۱/۷۲	۴/۲۲
دگرگونی فضایی	۲۷۷	۴/۰۸	۰/۹۳	-۰/۷۶	-۰/۴۷	۱/۶۱	۵/۰۰

جدول ۴. نتایج مقایسه میانگین شاخص‌های متغیر توسعه گردشگری با عدد ۳ با استفاده از آزمون t تک‌نمونه‌ای.

شاخص	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان از تفاوت ۹۵٪	
									حد پایین	حد بالا
جریان گردشگر ورودی به روستا	۲۷۷	۴/۴۴	۰/۷۴۲	۰/۰۴۵	۳۲/۲۰۸	۲۷۶	۰/۰۰۰	۱/۴۳۷	۱/۳۴۹	۱/۵۲۵
روند توسعه خانه‌های دوم	۲۷۷	۳/۸۱	۰/۸۹۰	۰/۰۵۴	۱۵/۱۱۴	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۸۰۹	۰/۷۰۳	۰/۹۱۴
تعداد جاذبه‌های موجود در روستا برای جذب گردشگر	۲۷۷	۳/۴۴	۱/۴۷۷	۰/۰۸۹	۴/۹۲۲	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۴۳۷	۰/۲۶۲	۰/۶۱۲
کیفیت خدمات و زیرساخت‌های موجود نظیر اقامتگاه، رستوران، ... در روستا	۲۷۷	۳/۶۰	۱/۱۴۶	۰/۰۶۹	۸۷/۰۲	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۵۹۹	۰/۴۶۴	۰/۷۳۵
میزان شهرت و برند گردشگری	۲۷۷	۴/۱۵	۱/۰۸۵	۰/۰۶۵	۱۷/۶۰۹	۲۷۶	۰/۰۰۰	۱/۱۴۸	۱/۰۲۰	۱/۲۷۶
درآمد حاصل از فعالیت‌های گردشگری	۲۷۷	۲/۶۵	۰/۵۱۴	۰/۰۳۱	-۱۱/۳۳۰	۲۷۶	۰/۰۰۰	-۰/۳۵۰	-۰/۴۱۱	-۰/۲۸۹
تنوع مشاغل ناشی از گردشگری	۲۷۷	۳/۵۱	۱/۰۵۸	۰/۰۶۴	۸/۰۰۴	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۵۰۹	۰/۳۸۴	۰/۶۳۴
میزان اقدامات مهم از سوی محلی مدیران محلی در خصوص توسعه گردشگری	۲۷۷	۲/۸۲	۰/۹۶۰	۰/۰۵۸	-۳/۰۶۷	۲۷۶	۰/۰۰۲	-۰/۱۷۷	-۰/۲۹۰	-۰/۰۶۳
میزان سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری توسط نهادها یا مؤسسات دولتی	۲۷۷	۲/۹۰	۰/۸۹۴	۰/۰۵۴	-۱/۸۱۶	۲۷۶	۰/۰۷۱	-۰/۰۹۷	-۰/۲۰۳	-۰/۰۰۰۸
میزان سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری توسط بخش خصوصی	۲۷۷	۳/۳۴	۰/۸۵۶	۰/۰۵۱	۶/۶۰۰	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۳۳۹	۰/۲۳۸	۰/۴۴۱
توسعه گردشگری کل	۲۷۷	۳/۴۶	۰/۴۳۰	۰/۰۲۶	۱۷/۹۹۱	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۴۶۵	۰/۴۱۴	۰/۵۱۶

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

جدول ۵. نتایج مقایسه میانگین مؤلفه‌های بازساخت با عدد ۳ با استفاده از آزمون t تک‌نمونه‌ای.

One-Sample Statistics										
Test Value = 3										
متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان از تفاوت ۹۵٪	
									حد پایین	حد بالا
دگرگونی وضعیت ارتباطی	۲۷۷	۳/۷۶	۰/۹۸۰	۰/۰۵۹	۱۲/۸۷۰	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۷۵۸۱۲	۰/۶۴۲۲	۸۷۴۱۰
دگرگونی مسکن و الگوها	۲۷۷	۴/۱۹	۰/۵۴۰	۰/۰۳۲	۳۶/۵۲۲	۲۷۶	۰/۰۰۰	۱/۱۸۵۴۷	۱/۱۲۱۶	۱/۲۴۹۴
بازساخت بافت روستایی	۲۷۷	۳/۸۲	۰/۷۲۰	۰/۰۴۳	۱۸/۹۰۵	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۸۱۸۰۵	۰/۷۳۳۹	۰/۹۰۳۲
بازساخت میلمان روستایی	۲۷۷	۳/۶۱	۰/۹۷۰	۰/۰۵۸	۱۰/۴۶۹	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۶۱۰۱۱	۰/۴۹۵۴	۰/۷۳۴۸
بازساخت جمعیتی	۲۷۷	۳/۵۵	۰/۴۱۳	۰/۰۲۵	۲۲/۰۹۶	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۵۴۸۷۴	۰/۴۹۹۸	۰/۵۹۷۶
بازساخت روابط اجتماعی	۲۷۷	۳/۶۷	۰/۳۳۵	۰/۰۲۰	۳۳/۲۱۲	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۶۶۸۴۸	۰/۶۲۸۸	۰/۷۰۸۱
بازساخت حکمروایی	۲۷۷	۳/۶۱	۰/۶۰۲	۰/۰۳۶	۱۶/۸۴۱	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۶۱۰۱۱	۰/۵۳۸۸	۰/۶۸۱۴
بازساخت فرهنگی	۲۷۷	۳/۵۰	۰/۶۹۲	۰/۰۴۲	۱۱/۹۹۷	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۴۹۹۱۰	۰/۴۱۷۲	۰/۵۸۱۰
بازساخت فنی	۲۷۷	۳/۴۷	۰/۵۷۸	۰/۰۳۵	۱۳/۶۰۱	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۴۷۲۳۰	۰/۴۰۳۹	۰/۵۴۰۵
بازساخت کیفیت خدمات اجتماعی	۲۷۷	۳/۶۴	۰/۹۷۲	۰/۰۵۸	۱۰/۹۷۷	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۶۴۰۷۹	۰/۵۲۵۹	۰/۷۵۵۷

ادامه جدول ۵. نتایج مقایسه میانگین مؤلفه‌های بازساخت با عدد ۳ با استفاده از آزمون t تک‌نمونه‌ای.

One-Sample Statistics											
Test Value = 3											
متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان از تفاوت ۹۵%	حد بالا	حد پایین
بازساخت مشاغل	۲۷۷	۳/۶۹	۰/۶۲۷	۰/۰۳۸	۱۸/۲۲۱	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۶۸۵۹۲	۰/۶۱۱۸	۰/۷۶۰۰	
بازساخت تعاملات اقتصادی	۲۷۷	۳/۴۸	۰/۹۹۱	۰/۰۶۰	۸/۰۴۶	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۴۷۸۹۴	۰/۳۶۱۸	۰/۵۹۶۱	
بازساخت سیستم کشاورزی	۲۷۷	۲/۷۲	۱/۳۲۵	۰/۰۸۰	-۳/۴۹۲	۲۷۶	۰/۰۰۱	-۰/۲۷۷۹۸	-۰/۴۳۴۷	-۰/۱۲۱۲	
بازساخت سرمایه‌گذاری	۲۷۷	۴/۴۷	۰/۶۹۴	۰/۰۴۲	۳۵/۲۲۹	۲۷۶	۰/۰۰۰	۱/۴۶۹۳۱	۱/۲۸۷۲	۱/۵۵۱۴	
بازساخت اندیشه زیست‌محیطی	۲۷۷	۳/۱۵	۰/۵۹۹	۰/۰۳۶	۴/۲۱۱	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۱۵۱۶۲	۰/۰۸۰۷	۰/۲۲۲۵	
بازساخت الگوهای زیست‌محیطی	۲۷۷	۲/۶۱	۰/۵۹۳	۰/۰۳۶	-۱۰/۸۴۵	۲۷۶	۰/۰۰۰	-۰/۳۸۶۲۸	-۰/۴۵۶۴	-۰/۳۱۶۲	
بازساخت آثار زیست‌محیطی	۲۷۷	۳/۲۰	۰/۷۸۱	۰/۰۴۷	۴/۲۵۵	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۱۹۹۷۶	۰/۱۰۷۳	۰/۲۹۲۲	
بازساخت جایگاه روستا در اقتصاد فضایی	۲۷۷	۳/۹۳	۱/۱۰۷	۰/۰۶۷	۱۴/۰۰۴	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۹۳۱۴۱	۰/۸۰۰۵	۱/۰۶۳۳	
بازساخت موقعیت کارکردی روستا	۲۷۷	۴/۲۵	۰/۸۶۵	۰/۰۵۲	۲۴/۱۱۵	۲۷۶	۰/۰۰۰	۱/۲۵۲۷۱	۱/۱۵۰۴	۱/۳۵۵۰	
بازساخت موقعیت ارتباطی روستا	۲۷۷	۴/۰۵	۱/۰۵۷	۰/۰۶۳	۱۶/۵۴۶	۲۷۶	۰/۰۰۰	۱/۰۵۰۵۴	۰/۹۲۵۶	۱/۱۷۵۵	
متغیر بازساخت روستایی	۲۷۷	۳/۶۱	۰/۵۲۶۶۷	۰/۰۳۱۶۴	۱۹/۵۴۱	۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۶۱۸۳۶	۰/۵۵۶۱	۰/۶۸۰۷	

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

مناسبت گویه‌های پرسش‌نامه به عامل نظیرشان از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. در مرحله اول، مدل اندازه‌گیری با حضور همه گویه‌های پرسش‌نامه و بارهای عاملی بین آن‌ها با عامل نظیرشان انجام شد. در مرحله دوم گویه‌هایی که بار عاملی کم داشتند، یا مقدار AVE سازه موردبررسی کمتر از ۰/۵ بود، از ادامه تحلیل کنار گذاشته شدند، بعد از حذف مرحله به مرحله گویه‌های با بار عاملی کم، مجدد تحلیل عاملی تأییدی اجرا شد که نتایج آن در ادامه ارائه شده است. مقادیر داخل دایره‌ها شاخص متوسط واریانس استخراج شده^۷ (AVE) مربوط به هر عامل را نشان می‌دهد. حداقل AVE قابل قبول ۰/۵ است - AVE ۰/۵ یا بالاتر نشان می‌دهد که سازه ۵۰ درصد یا بیشتر از واریانس شاخص‌های سازنده سازه را توضیح می‌دهد (Hair Jr et al., 2022). مقادیر روی مسیرهای بین عامل‌ها اندازه اثر کوهن را نشان می‌دهند. این معیار شدت رابطه میان سازه‌های مدل را تعیین می‌کند که مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب نشان از اندازه کوچک، متوسط و بزرگ یک سازه بر سازه دیگر است (Hair et al., 2017: 208) به نقل از (Cohen, 1988). باتوجه به توضیحات فوق مشاهده می‌شود که برخی از گویه‌ها دارای بار عاملی کمتر از ۰/۴ هستند و همچنین مقدار AVE برای برخی متغیرها کمتر از حد قابل قبول ۰/۵ است (تصویر شماره ۳).

همچنین بیشترین میانگین متغیرهای بازساخت به روستاهای جاغرق با میزان ۳/۹۸ و ابرده‌علیا با میزان ۳/۶۱ درصد و روستای کنگ با میزان ۳/۵۸ درصد تعلق دارد (جدول شماره ۶).

تحلیل رابطه بین توسعه گردشگری و بازساخت روستایی

به منظور بررسی ارتباط میان توسعه گردشگری با بازساخت روستایی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. بر اساس نتایج آزمون، ضریب همبستگی کمتر از ۰/۰۵ است، که بیانگر وجود رابطه معنی داری و مستقیم دو متغیر است. از آنجا که مقدار ضریب همبستگی بین +۱ و -۱ متغیر است، باتوجه به نتایج می‌توان گفت مقدار به دست آمده مثبت است، به این معنی که تغییرات دو متغیر به صورت هم‌جهت اتفاق می‌افتد. به عبارت دیگر، با افزایش در هر متغیر، متغیر دیگر نیز افزایش می‌یابد، به طوری که توسعه گردشگری سبب بازساخت نواحی روستایی می‌شود (جدول شماره ۷).

۱. سنجش تأثیرگذاری توسعه گردشگری بر بازساخت روستاهای مورد مطالعه با استفاده از مدل معادلات ساختاری

در این بخش با استفاده از معادلات ساختاری به تحلیل تأثیرگذاری متغیر توسعه گردشگری بر بازساخت نواحی روستایی پرداخته شده است. برای این منظور در مرحله اول برای تبیین

7. Average variance extracted

تورم واریانس استفاده شد. در یک مدل که به خوبی برازش شده، ضرایب عامل تورم واریانس مقادیر VIF برابر ۵ یا بالاتر نشان‌دهنده مشکلات هم‌خطی است (Hair Jr et al., 2017: 210). در واقع، مقدار این شاخص برای همه گویه‌ها کمتر از ۵ است، بنابراین در بین گویه‌ها هم‌خطی وجود نداشته و همه گویه‌ها برای عامل خود مناسب هستند (جدول شماره ۸).

بعد از حذف مرحله به مرحله گویه‌های با بار عاملی کم، تحلیل عاملی تأییدی مجدد اجرا گردید. پس از اجرای مجدد تحلیل عاملی تأییدی جهت سنجش بار عاملی شاخص‌ها، نتایج نشان داد که همه گویه‌ها دارای مقدار بار عاملی بیشتر از ۰/۴ با قدم‌مطلق آماره t بیشتر از ۱/۹۶ و پی مقدار کمتر از ۰/۰۵ هستند. بنابراین همه گویه‌های پرسش‌نامه معنی‌دار و در عامل خود اثربخش هستند. جهت بررسی هم‌خطی از شاخص عامل

جدول ۶. میانگین متغیرهای بازساخت روستایی به تفکیک روستاهای مورد مطالعه.

کلاته آهن	ابره سفلی	ابره علیا	زشک	مغان	مراغی	دهبار	مایان علیا	مایان سفلی	خاترود	ازغد	نقندر	خاخرود	کچی	
۳/۸۰	۴/۰۰	۴/۴۴	۳/۳۸	۴/۰۸	۳/۵۰	۲/۵۰	۲/۵۰	۲/۵۰	۳/۰۰	۲/۵۵	۴/۰۰	۴/۵۰	۳/۵۰	دگرگونی وضعیت ارتباطی
۴/۳۵	۴/۲۵	۴/۱۳	۴/۱۵	۴/۰۲	۴/۴۴	۳/۰۶	۴/۲۵	۳/۷۵	۳/۴۳	۳/۸۵	۴/۶۳	۵/۰۰	۳/۸۷	دگرگونی مسکن و الگوها
۳/۸۰	۳/۶۰	۴/۲۸	۳/۵۶	۴/۰۹	۳/۴۰	۲/۸۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۲/۶۰	۲/۹۶	۴/۲۰	۴/۶۰	۳/۸۰	بازساخت یافت روستایی
۳/۰۰	۳/۳۳	۴/۴۰	۲/۹۰	۴/۰۴	۳/۰۰	۲/۵۰	۲/۶۷	۲/۶۷	۳/۳۳	۲/۴۲	۳/۳۳	۴/۳۳	۴/۰۰	بازساخت مبلمان روستایی
۳/۸۰	۳/۶۰	۳/۵۶	۳/۶۸	۳/۵۴	۳/۶۰	۲/۶۰	۳/۲۰	۳/۲۰	۳/۲۰	۲/۸۴	۲/۸۰	۴/۰۰	۴/۰۰	بازساخت جمعیتی
۲/۱۷	۲/۵۰	۲/۸۰	۲/۳۲	۲/۶۸	۳/۰۰	۲/۵۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۲/۳۴	۲/۳۳	۲/۳۴	۲/۳۳	بازساخت روابط اجتماعی
۴/۳۳	۳/۶۷	۳/۴۰	۳/۸۳	۳/۲۴	۳/۳۳	۲/۳۳	۴/۰۰	۴/۰۰	۳/۳۳	۳/۹۴	۴/۰۰	۴/۰۰	۳/۶۷	بازساخت حکمروایی
۱/۷۵	۲/۵۰	۳/۱۵	۱/۸۳	۳/۰۹	۲/۲۵	۳/۰۰	۲/۵۰	۲/۵۰	۲/۵۰	۲/۲۷	۲/۲۵	۱/۷۵	۳/۰۰	بازساخت فرهنگی
۳/۴۰	۳/۰۰	۳/۴۰	۳/۲۲	۳/۲۸	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۵۵	۳/۲۰	۴/۴۰	۴/۲۰	بازساخت فنی
۳/۰۰	۴/۰۰	۳/۸۰	۲/۷۰	۳/۶۸	۳/۵۰	۱/۵۰	۳/۵۰	۳/۵۰	۲/۰۰	۲/۰۰	۴/۰۰	۵/۰۰	۴/۵۰	بازساخت کیفیت خدمات اجتماعی
۳/۷۶	۲/۶۷	۲/۶۰	۳/۴۶	۲/۵۶	۴/۰۰	۳/۱۷	۲/۰۰	۲/۰۰	۳/۳۳	۲/۱۲	۲/۶۷	۲/۶۷	۲/۶۷	بازساخت مشاغل
۳/۹۳	۳/۳۳	۳/۶۷	۳/۶۸	۳/۴۷	۲/۳۳	۳/۳۳	۱/۰۰	۱/۰۰	۳/۳۳	۲/۱۲	۴/۰۰	۴/۳۳	۴/۳۳	بازساخت تاملات اقتصادی
۳/۰۰	۳/۵۰	۱/۶۰	۳/۱۵	۱/۹۶	۳/۰۰	۲/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۳/۳۳	۳/۰۰	۴/۵۰	۳/۵۰	۳/۵۰	بازساخت سیستم کشاورزی
۵/۰۰	۴/۵۰	۴/۴۰	۴/۸۵	۴/۳۴	۵/۰۰	۳/۲۵	۴/۵۰	۴/۵۰	۳/۰۰	۴/۳۶	۴/۵۰	۵/۰۰	۵/۰۰	بازساخت سرمایه‌گذاری
۳/۶۰	۳/۵۰	۲/۷۰	۳/۳۰	۲/۸۲	۳/۵۰	۱/۷۵	۲/۵۰	۲/۵۰	۳/۶۰	۳/۲۷	۳/۰۰	۳/۵۵	۴/۰۰	بازساخت اندیشه زیست‌محیطی
۲/۹۳	۲/۸۷	۲/۷۱	۲/۸۹	۲/۷۹	۲/۰۰	۲/۱۷	۲/۰۰	۲/۰۰	۲/۳۳	۲/۳۳	۲/۰۰	۲/۶۸	۲/۶۷	بازساخت الگوهای زیست‌محیطی
۱/۵۷	۲/۰۷	۳/۱۱	۱/۷۹	۳/۰۴	۲/۰۴	۳/۳۰	۱/۶۷	۱/۶۷	۲/۸۳	۲/۰۹	۲/۰۲	۲/۰۰	۱/۲۶	بازساخت آثار زیست‌محیطی
۳/۸۰	۴/۰۰	۴/۷۰	۳/۷۱	۴/۵۲	۳/۶۷	۲/۵۰	۱/۰۰	۱/۰۰	۴/۰۰	۳/۳۳	۴/۰۰	۵/۰۰	۳/۸۳	بازساخت جایگاه روستا در اقتصاد فضایی
۴/۳۰	۴/۰۰	۴/۶۸	۴/۲۱	۴/۳۶	۳/۸۷	۲/۵۰	۴/۰۰	۳/۶۰	۴/۰۰	۳/۶۴	۴/۱۳	۵/۰۰	۳/۸۳	بازساخت موقعیت کارکردی روستا
۳/۹۰	۴/۰۰	۴/۶۰	۴/۳۶	۴/۳۶	۳/۱۷	۱/۷۵	۱/۰۰	۱/۰۰	۴/۲۵	۳/۴۵	۴/۰۰	۴/۹۹	۳/۶۵	بازساخت موقعیت ارتباطی روستا
۳/۴۶	۳/۴۴	۳/۶۱	۳/۳۵	۳/۵۰	۳/۲۸	۲/۵۸	۲/۶۱	۲/۵۷	۳/۰۵	۲/۹۵	۳/۴۰	۳/۹۸	۳/۵۸	بازساخت کل

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

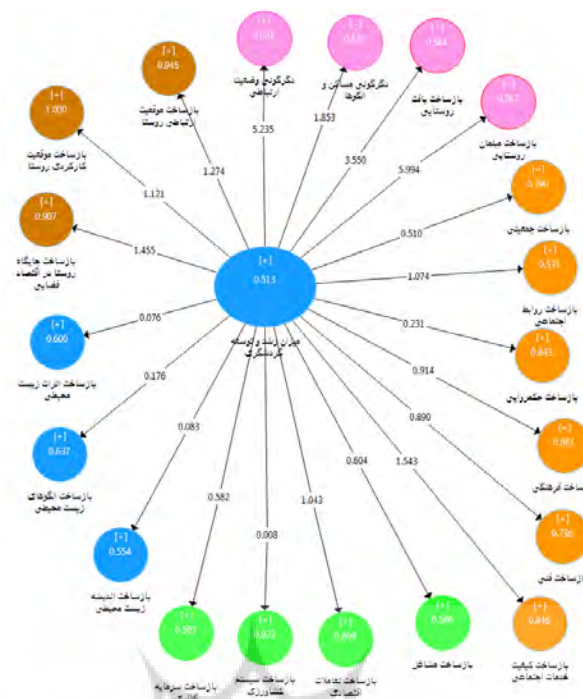
مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

جدول ۷. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین متغیر توسعه گردشگری و بازساخت روستایی.

نتیجه آزمون	بازساخت روستایی		متغیر مستقل
	سطح معناداری	مقدار آماره پیرسون	
رابطه معنی‌دار با بازساخت وجود دارد	۰/۰۰۰	۰/۶۹۴	توسعه گردشگری

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

تصویر ۳. مدل اندازه‌گیری اولیه (ضرایب کوهن روی مسیرها و داخل دایره‌ها مقادیر AVE). ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

جدول ۸. تحلیل عاملی تأییدی بعد از حذف گویه‌های با بار عاملی محدود.

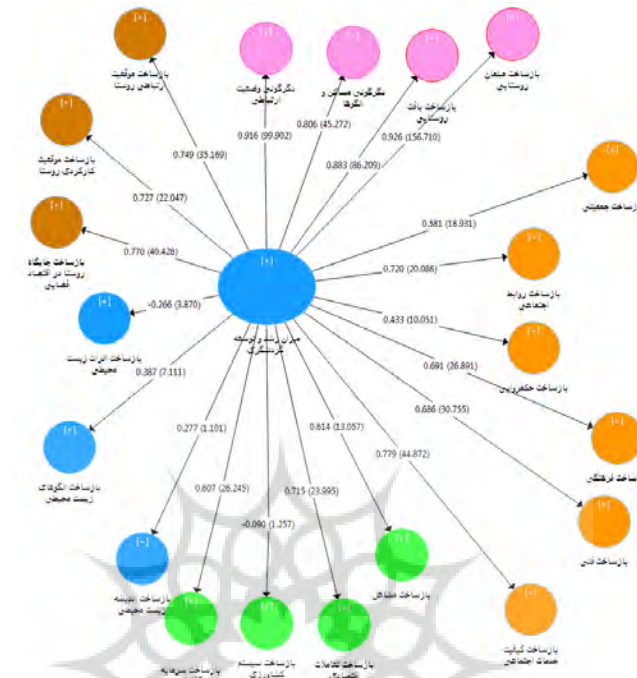
بعد	نشانه‌گر	بار عاملی	آماره t	پی-مقدار	CR	AVE	VIF
توسعه گردشگری	جریان گردشگر ورودی به روستا	۰/۸۲	۵۳/۱۵	۰/۰۰۰	۰/۸۴	۰/۵۱	۱/۹
	کیفیت خدمات و زیرساخت‌ها	۰/۷۴	۳۳/۱۰	۰/۰۰۰			۱/۸
	میزان شهرت و برند گردشگری روستا	۰/۸۵	۴۳/۳۰	۰/۰۰۰			۲/۷
	تنوع مشاغل ناشی از گردشگری	۰/۶۴	۱۲/۴۸	۰/۰۰۰			۲/۱
بازسازی سیستم کشاورزی	سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری توسط نهادها یا مؤسسات دولتی	۰/۴۶	۶/۲۶	۰/۰۰۰			۱/۶
	تغییر در شیوه‌های کشاورزی و استفاده از نهادهای مزرعه گرایش و تغییر الگوهای کشت در منطقه به سمت محصولات تجاری و پرسود	۰/۹۸	۲/۰۰	۰/۰۰۳	۰/۹۶	۰/۹۲	۲/۸
بازسازی مشاغل	متنوع شدن مشاغل روستایی در بخش‌های مختلف	۰/۸۰	۲۳/۳۹	۰/۰۰۰		۰/۵۹	۱/۰
	کاهش برخی فعالیت‌های اقتصادی	۰/۷۳	۱۶/۰۲	۰/۰۰۰			۱/۰
بازسازی سرمایه‌گذاری	افزایش تنوع الگوهای سرمایه‌گذاری در منطقه	۰/۷۳	۱۱/۸۶	۰/۰۰۰		۰/۵۸	۱/۰
	افزایش ارزش زمین	۰/۷۹	۱۵/۲۰	۰/۰۰۰			۱/۰
بازسازی تعاملات اقتصادی	ارتقا تکنیک‌های بازاریابی مانند اینترنتی شدن و غیره در روستا	۰/۹۲	۹۰/۰۹	۰/۰۰۰	۰/۹۳	۰/۸۱	۲/۹
	افزایش جریان‌های اقتصادی با بیرون از محیط روستا	۰/۹۲	۱۰۴/۰۰	۰/۰۰۰			۳/۲
	افزایش بازارهای فروش و بازاریابی محصولات و صنایع روستا	۰/۸۶	۳۸/۷۴	۰/۰۰۰			۲/۰
بازسازی فنی	افزایش استفاده از دانش فنی به‌روز	۰/۸۶	۲۹/۱۰	۰/۰۰۰	۰/۸۵	۰/۷۴	۱/۳
	استفاده از فناوری‌های جدید در بازاریابی، تجارت و مبادله محصولات تولیدی	۰/۸۶	۵۲/۰۲	۰/۰۰۰			۱/۳
بازسازی فرهنگی	کم‌رنگ شدن ارزش‌های فرهنگی	۰/۸۵	۳۴/۳۱	۰/۰۰۰	۰/۸۱	۰/۶۸	۱/۲
	کاهش تجانس فرهنگی	۰/۸۰	۲۸/۷۲	۰/۰۰۰			۱/۲

ادامه جدول ۸. تحلیل عاملی تأییدی بعد از حذف گویه‌های با بار عاملی محدود.

بعد	نشانه‌گر	بار عاملی	آماره t	پی-مقدار	CR	AVE	VIF
بازساخت حکمروایی	افزایش میزان تعامل و ارتباط مدیران محلی با مردم روستایی	۰/۹۸	۱۳۹/۵۲	۰/۰۰۰	۰/۹۲	۰/۸۴	۲/۲
	افزایش کیفیت عملکرد دهیاران و شوراهای	۰/۸۵	۱۷/۷۸	۰/۰۰۰			۲/۲
بازساخت جمعیتی	افزایش جمعیت روستا	۰/۸۳	۳۳/۵۱	۰/۰۰۰	۰/۸۸	۰/۷۹	۱/۶
	افزایش جمعیت غیربومی روستا	۰/۹۴	۸۴/۱۳	۰/۰۰۰			۱/۶
بازساخت کیفیت خدمات اجتماعی	افزایش دسترسی روستائیان به خدمات اجتماعی	۰/۹۳	۶۸/۴۳	۰/۰۰۰	۰/۹۲	۰/۸۵	۱/۹
	افزایش تنوع خدمات اجتماعی در دسترس	۰/۹۱	۵۵/۱۹	۰/۰۰۰			۱/۹
بازساخت روابط اجتماعی	کاهش تجانس قشریندی گروه‌های اجتماعی جامعه روستایی	۰/۶۳	۱۱/۴۵	۰/۰۰۰	۰/۶۹	۰/۵۳	۱/۰
	بهبود پایگاه اجتماعی زنان و دختران	۰/۸۲	۱۷/۲۹	۰/۰۰۰			۱/۰
بازساخت جایگاه روستا در اقتصاد فضایی	بهبود موقعیت و جایگاه روستا در منطقه	۰/۹۵	۱۰۳/۴۴	۰/۰۰۰	۰/۹۵	۰/۹۱	۳/۰
	بهبودی رابطه اقتصادی روستا با شهرهای اطراف	۰/۹۵	۱۰۷/۵۴	۰/۰۰۰			۳/۰
بازساخت موقعیت ارتباطی روستا	گسترش دامنه ارتباطی و مراودات اقتصادی روستا با روستاهای اطراف	۰/۹۷	۱۳۲/۱۸	۰/۰۰۰	۰/۹۷	۰/۹۵	۴/۸
	افزایش تعاملات و ارتباطات بین سکونتگاه روستایی با شهرهای اطراف	۰/۹۷	۱۷۵/۴۵	۰/۰۰۰			۴/۸
بازساخت موقعیت کارکردی روستا	ارتقای نقش کارکردی روستا نسبت به روستاهای اطراف	۱/۰۰			۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰
بازساخت بافت روستایی	افزایش تغییر کاربری‌های اراضی	۰/۸۰	۳۰/۵۳	۰/۰۰۰	۰/۸۵	۰/۵۴	۲/۷
	توسعه و افزایش وسعت محدوده بافت کالبدی روستا و حریم ساخت‌وسازها	۰/۷۱	۱۷/۷۳	۰/۰۰۰			۱/۶
	افزایش وسعت و تنوع کاربری‌های خدماتی	۰/۹۰	۹۵/۳۳	۰/۰۰۰			۴/۰
	ایجاد فضاهای جدید	۰/۵۷	۱۱/۶۹	۰/۰۰۰			۱/۹
	توجه به بازسازی و ترمیم هسته اولیه روستا	۰/۶۷	۲۵/۵۱	۰/۰۰۰			۱/۳
دگرگونی وضعیتی ارتباطی	توسعه راه‌های ارتباطی جدید	۰/۹۰	۹۲/۲۷	۰/۰۰۰	۰/۹۱	۰/۸۳	۱/۸
	بهبودسازی کیفی راه‌های ارتباطی موجود	۰/۹۲	۱۰۶/۲۱	۰/۰۰۰			۱/۸
دگرگونی مسکن و الگوها	ایجاد و ساخت مسکن جدید	۰/۵۸	۶/۸۱	۰/۰۰۰	۰/۸۵	۰/۵۳	۱/۸
	افزایش میانگین مساحت مسکن	۰/۸۳	۲۸/۳۴	۰/۰۰۰			۲/۴
	تغییر الگوی معماری مسکن موجود	۰/۶۴	۱۳/۸۴	۰/۰۰۰			۱/۴
	افزایش امکانات و زیرساخت‌های موجود در مسکن	۰/۷۵	۱۹/۰۶	۰/۰۰۰			۲/۱
	تغییر شیوه‌های محصوریت و تعیین حریم مسکن روستایی	۰/۸۲	۳۳/۰۸	۰/۰۰۰			۲/۴
بازساخت مبلمان روستایی	ایجاد و توسعه مبلمان تزئینی	۰/۹۱	۱۹۱/۵۲	۰/۰۰۰	۰/۹۱	۰/۷۷	۲/۵
	احیاء بازسازی بناها و بافت‌های تاریخی موجود	۰/۸۳	۳۱/۱۶	۰/۰۰۰			۱/۸
	ایجاد و توسعه علائم هدایتگر	۰/۸۹	۶۲/۶۴	۰/۰۰۰			۲/۳
بازساخت اندیشه زیست‌محیطی	ارتقا سطح آگاهی و فرهنگ زیست‌محیطی مردم محلی	۱/۰۰	۱/۲۹	۰/۱۹۷	۰/۶۶	۰/۵۵	۱/۱
	تدوین و نظارت بر اجرای قوانین مدیریت بهره‌برداری از منابع و محیط‌زیست روستا	۰/۳۳	۱/۴۴	۰/۱۵۱			۱/۱
بازساخت آثار زیست‌محیطی	افزایش وقایع و مخاطرات زیست‌محیطی در روستا	۰/۷۴	۸/۲۸	۰/۰۰۰	۰/۷۵	۰/۶۰	۱/۱
	افزایش فرسایش پوشش گیاهی و خاک در روستا	۰/۸۱	۸/۱۹	۰/۰۰۰			۱/۰
بازساخت الگوهای زیست‌محیطی	احیاء منابع قدیمی موجود در روستا	۰/۸۱	۱۳/۳۵	۰/۰۰۰	۰/۷۸	۰/۶۴	۱/۰
	افزایش میزان استفاده از منابع طبیعی	۰/۷۸	۱۴/۴۰	۰/۰۰۰			۱/۱

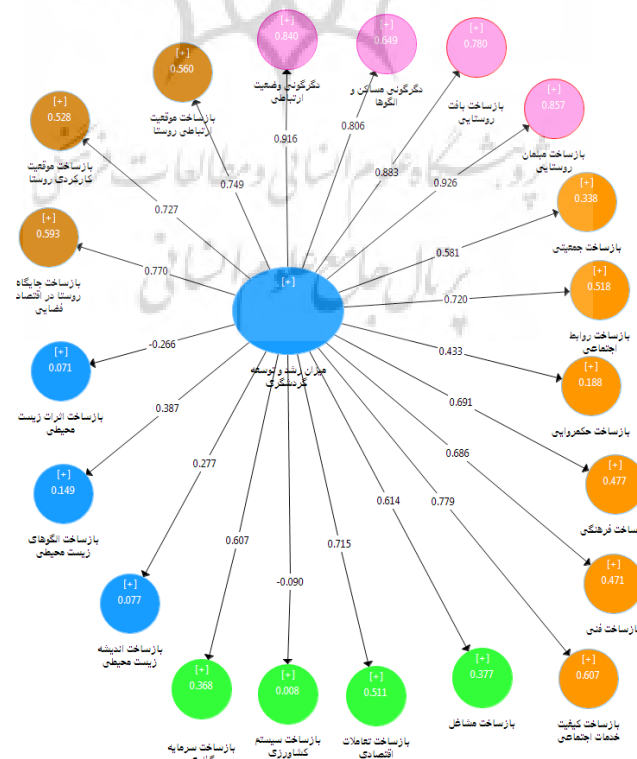
روابط مسیر بین متغیرها را بر اساس ضرایب مسیر و مقادیر آماره t نشان می‌دهند (تصاویر شماره ۴ و ۵).

در مرحله دوم، بعد از انجام تحلیل عاملی تأییدی و بررسی مدل اندازه‌گیری، ارزیابی مدل ساختاری انجام شده است. در تصویر شماره ۴ اعداد روی پیکان‌های بین عامل‌ها، معناداری

تصویر ۴. مدل ساختاری با نمایش ضرایب مسیر (آماره t). ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۵. مدل ساختاری با نمایش ضرایب تعیین (داخل دایره) و اندازه اثر کوهن (روی پیکان‌ها). ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

بیشترین تأثیر رشد و توسعه گردشگری بر دگرگونی وضعیت ارتباطی با ضریب مسیر ۰/۹۱۶ و آماره t ۹۹/۹۰ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ و پس از آن بازساخت بافت روستایی با ضریب مسیر ۰/۸۸۳ و آماره t ۸۶/۲۱ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ است.

از طرفی دیگر، میزان رشد و توسعه گردشگری بر دو مؤلفه بازساخت اندیشه زیست‌محیطی و بازساخت سیستم کشاورزی اثر معنی‌داری ندارد و بر مؤلفه بازساخت آثار زیست‌محیطی اثر منفی معنی‌دار دارد.

در جدول شماره ۹، نتایج ضرایب مسیرها و معنی‌داری آن‌ها ارائه شده است.

تحلیل مسیرها بر اساس جدول مسیر مستقیم و معنی‌داری نشان می‌دهد که همه مسیرها مستقیم بوده و مسیر غیرمستقیم وجود نداشته است، پس در نتیجه، اثر کل با اثر مستقیم برابر است (جدول شماره ۹).

همان‌طور که مشاهده می‌شود میزان رشد و توسعه گردشگری بر تمامی مؤلفه‌های مورد مطالعه اثر مثبت معنی‌دار دارد.

جدول ۹. مسیرهای تأثیرگذاری متغیر توسعه گردشگری بر بازساخت روستایی.

مقدار P	آماره تی	انحراف استاندارد	ضریب مسیر	مسیر مستقیم
۰/۰۰۰	۸۶/۲۱	۰/۰۱	۰/۸۸۳	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت بافت روستایی
۰/۰۰۰	۲۶/۲۴	۰/۰۲	۰/۶۰۷	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت سرمایه‌گذاری
۰/۰۰۰	۳/۸۷	۰/۰۷	-۰/۲۶۶	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت آثار زیست‌محیطی
۰/۰۰۰	۷/۱۱	۰/۰۵	۰/۳۸۷	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت الگوهای زیست‌محیطی
۰/۲۲۱	۱/۱۰	۰/۲۵	۰/۳۷۷	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت اندیشه زیست‌محیطی
۰/۰۰۰	۲۴/۰۰	۰/۰۳	۰/۷۱۵	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت تعاملات اقتصادی
۰/۰۰۰	۴۰/۴۳	۰/۰۲	۰/۷۷۰	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت جایگاه روستا در اقتصاد فضایی
۰/۰۰۰	۱۸/۹۳	۰/۰۳	۰/۵۸۱	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت جمعیتی
۰/۰۰۰	۱۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۴۳۳	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت حکمروایی
۰/۰۰۰	۲۰/۰۹	۰/۰۴	۰/۷۲۰	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت روابط اجتماعی
۰/۲۰۹	۱/۲۶	۰/۰۷	-۰/۰۹۰	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت سیستم کشاورزی
۰/۰۰۰	۲۶/۸۹	۰/۰۳	۰/۶۹۱	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت فرهنگی
۰/۰۰۰	۳۰/۷۵	۰/۰۲	۰/۶۸۶	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت فنی
۰/۰۰۰	۱۵۶/۷۱	۰/۰۱	۰/۹۲۶	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت مبلمان روستایی
۰/۰۰۰	۱۳/۰۶	۰/۰۵	۰/۶۱۴	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت مشاغل
۰/۰۰۰	۳۵/۱۷	۰/۰۲	۰/۷۴۹	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت موقعیت ارتباطی روستا
۰/۰۰۰	۲۲/۰۵	۰/۰۳	۰/۷۲۷	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت موقعیت کارکردی روستا
۰/۰۰۰	۴۴/۸۷	۰/۰۲	۰/۷۷۹	میزان رشد و توسعه گردشگری ← بازساخت کیفیت خدمات اجتماعی
۰/۰۰۰	۴۵/۲۷	۰/۰۲	۰/۸۰۶	میزان رشد و توسعه گردشگری ← دگرگونی مسکن و الگوها
۰/۰۰۰	۹۹/۹۰	۰/۰۱	۰/۹۱۶	میزان رشد و توسعه گردشگری ← دگرگونی وضعیت ارتباطی

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه بازساخت نواحی روستایی به‌عنوان یک تلاش ملی برای احیا و رونق مناطق روستایی کشور موردنیاز است. این تلاش سرمایه‌گذاری‌هایی را فراهم می‌کند که مکمل تلاش‌های محلی است و به انعطاف‌پذیری بیشتر اقتصادهای محلی کمک می‌کند، به دنبال آن، موقعیت روستا در نظام سلسله‌مراتب سکونتگاهی دگرگون می‌شود. دستیابی به این شرایط در گرو تحقق بازساخت روستا در ابعاد مختلف است، این ابعاد شامل بعد کالبدی، اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، زیست‌محیطی و فضایی است که دگرگونی در هر یک از ابعاد و مؤلفه‌های آن‌ها، می‌تواند بازساخت روستا را در پی داشته باشد. بنابراین در نگاه سیستمی و با رویکرد ساختاری-کارکردی مدیریت و برنامه‌ریزی برای دستیابی به مطلوبیت در تمامی ابعاد بازساخت ضروری و مهم هستند. بازساخت همان‌طور که مطرح شد، مجموعه تحولات و تغییراتی گسترده است که ساختارهای شناخته‌شده و غالب پیشین را متحول نماید و فضاها را با معرف‌هایی جدید یا ساختارهایی متحول شده بازتولید نماید. عوامل و محرک‌های درونی و بیرونی بسیاری ممکن است به‌صورت خودخواسته یا برنامه‌ریزی‌شده و یا گاه خودجوش سبب این تحولات و بازتولید فضا شوند که گردشگری یکی از این محرک‌های فضایی است. بر اساس مطالعات بسیاری گردشگری می‌تواند ساختارها و یا چهارچوب‌های شکل گرفته پیشین در ابعاد مختلف جمعیتی، اقتصادی، کالبدی و فضایی را دچار تحول نماید و بر اساس رویکرد ساختاری-کارکردی که بیانگر این مهم است که کارکردهای فضاها تا حد زیادی ناشی از ساختارها و ارتباط سیستمی آن‌ها با یکدیگر است، تغییر ساختارها، کارکردهای فضایی را در سطوح مختلف محلی، ناحیه‌ای و فرانااحیه‌ای متحول سازد. بسیاری از نواحی روستایی با توسعه گردشگری و پیامدهای آن در فواصل زمانی کوتاه تا بلندمدت دچار تغییرات چشمگیر شده‌اند که از آن می‌توان در قالب بازساخت فضایی این روستاها یاد کرد. نتایج تحقیق حاضر در راستای راست آزمایی این فرضیه، تا حد زیادی مؤید این تأثیرگذاری در منطقه مورد مطالعه بوده است. به‌گونه‌ای که می‌توان مدل مفهومی تحقیق را بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از آزمون معادلات ساختاری تأیید کرد. میزان رشد و توسعه گردشگری بر تمامی مؤلفه‌های مورد مطالعه به‌جز دو مؤلفه بازساخت اندیشه زیست‌محیطی و بازساخت سیستم کشاورزی اثر مثبت معنی‌دار داشته و بر مؤلفه بازساخت آثار زیست‌محیطی اثر منفی معنی‌دار داشته است. بدین معنی که توسعه گردشگری در تمامی مؤلفه‌ها منجر به بازساخت روستا شده اما در مؤلفه آثار زیست‌محیطی، منفی بوده و بازساخت اتفاق نیفتاده بلکه محیط‌زیست را تخریب کرده است.

نمی‌توان بازساخت را در مجموع فرایند مثبت یا منفی در نظر گرفت، زیرا بنا به تعاریف ارائه‌شده ممکن است تحولات ایجادشده که ساختارهای کارکردی و معنایی را متحول می‌سازد

در بلندمدت به ایجاد شرایط منفی یا مثبت منجر شود. لذا در این مطالعات نیز هم ابعاد مثبت و هم منفی بازساخت با هم دیده شده است. نتایج تحقیق حاضر را می‌توان با بسیاری از مطالعات مرتبط همسو دانست به‌گونه‌ای که در نتایج تحقیق حاضر نظیر نتایج پژوهش پرامانیک و اینکادیجایا^۸ (۲۰۱۸) و مطالعه بخش بلوچ^۹ و همکاران (۲۰۲۳) به آثار منفی گردشگری بر بازساخت نظیر تخریب محیط طبیعی سالم، طراوت هوا و نگهداری گیاهان و حیوانات، اشاره شده است. همچنین با تحقیق محمودی و همکاران (۲۰۱۷) در زمینه تأثیر مثبت گردشگری در توسعه و بازسازی روستایی و مطالعه رمضان‌زاده و همکاران (۲۰۱۷) در زمینه نقش گردشگری در بسیاری از ابعاد بازساخت نواحی شهری همسویی دارد. یعنی رشد و توسعه گردشگری از یک‌طرف باعث ایجاد فعالیت اقتصادی و تحول توسعه کالبدی نواحی روستایی می‌شود از سوی دیگر پیامدهای نامطلوب زیست‌محیطی و اجتماعی-فرهنگی خاصی نیز دارد. به عبارتی گردشگری می‌تواند ساختارها و کارکردهای فضاها را دستخوش تغییری اساسی قرار داده و روستاهای رو به اضمحلال را به فضاهایی جدید تبدیل نماید. بر این اساس کنترل این قدرت زاینده‌گی و تحول برای به حداکثر رساندن مزایا و کاهش آثار منفی نیاز به برنامه‌ریزی و تدوین سناریو دارد. لذا در ارتباط با توسعه گردشگری و بازساخت روستاها و تقویت تأثیرات مثبت آن پیشنهاد داشتن رویکرد سیستمی در تهیه و اجرای طرح‌های توسعه گردشگری و توسعه گردشگری برنامه‌ریزی‌شده با آسیب‌شناسی ابعاد منفی و زیرساخت‌سازی برای مطالعه می‌تواند تا حد زیادی مفید باشد.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از بخشی از رساله خانم سودابه احمدی در دانشگاه فردوسی مشهد است.

8. Pramanik & Ingkadijaya
9. Bakhsh Baloch

References

- Aligholizadeh Firoozjaei, N. (2018). the effects of rural tourism development on the agricultural sector (case study: plains villages of Mian Band District, Noor County). *Tourism Planning and Development*, 8(3), 111-124. (In Persian)
- Amidi, A. (1999). *Sampling theory and its applications* (vol. 1). Editor: Mohammad Reza Meshkani, Publisher: Academic Publishing Center, 1st edition. (In Persian)
- Azimi, F., & Avetisyan, S. (2017). On the Status of Rural Tourism and Tourism Economy in Iran. *International Journal of Agricultural Management and Development*, 7 (1), 71-77.
- Babaei, M., Basiri, M., Bodraq Nejad, A. (2018). Population analysis and socio-economic development trends of Pirashhari villages in Uroomieh city. *Journal of Suburban Space Development*, 1(1), 139-150. (In Persian)
- Bakhsh Baloch, Q., Shah, S.N., Iqbal, N., Sheeraz, M., Asadullah, M., Mahar, S., Umar Khan, A. (2023). Impact of tourism development upon environmental sustainability: a suggested framework for sustainable ecotourism. *Environmental Science and Pollution Research*, 30, 5917-5930.
- Faal Jalali, A., Ghasemi, M. (2018). Analysis of the trend of land use changes in tourist destination villages between 1386 and 1396 (case study: Binalood city). *Tourism Planning and Development*, 8(2), 105-125. (In Persian)
- Galdini, R. (2005). *Urban Regeneration Process-The Case of Genoa, an Example of Integrated urban Development Approach*, 45th Congress of the European Regional Science Association: "Land Use and Water Management in a Sustainable Network Society", 23-27 August 2005, Amsterdam, The Netherlands.
- Hair, Jr, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., Sarstedt, M., Danks, N. P., & Ray, S. (2022). *Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) Using R: A Workbook*.
- Hair, J.F., Hult, G.T.M., Ringle, C.M., & Sarstedt, M. (2017). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*, Sage, Thousand Oaks, CA. Second Edition, ISBN 9781483377445 (pbk)
- Han, D., Qiao, J., Zhu, Q. (2021). Rural-Spatial Restructuring Promoted by Land-Use Transitions:A Case Study of Zhulin Town in Central China. *Land*, 10(3), 234. 1-27.
- Hedlund, M. (2013). Rural restructuring and its socioeconomic manifestations: A case study of Sweden. In: Linda Lundmark, Camilla Sandström (ed.), *Natural resources and regional development theory*, 24-50.
- Hoggart, K., Paniagua, A. (2001). What rural restructuring? *Journal of Rural Studies*, 17 (1), 41-62.
- Junjie, Zh., Yonglong, S., & Kuangjie, Sh. (2014). Research of Reconstruction of Village in the Urban Fringe Based on Urbanization Quality Improving (A Case Study of Xi'nan Village). *SHS Web of Conferences*, 6 (2014) 02008, 1-5.
- Kheiri, J., & Nasihatkon, B. (2016). *The Effects of Rural Tourism on Sustainable Livelihoods (Case Study: Lavij Rural, Iran)*. ISSN 1913-1844 E-ISSN 1913- 1852 Published by Canadian Center of Science and Education, Modern Applied Science, 10(10), 10-22.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (3rd ed.). London: The Guilford Press.
- Leary-Owhin, M., (2012). A Fresh Look at Lefebvre's Spatial Triad and Differential Space:A Central Place in Planning Theory? this is an updated working draft revision of a paper given at the 2nd Planning Theory Conference University of the West of England 21-22 June 2012, 1-8.
- Li, L., Zeng, Y., He, Y., Qin, Q., Wang, J., Fu, CH. (2022). Developing Village-Based Green Economy in an Endogenous Way: A Case Study from China. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 19(13), 7580, 1-22.
- Mahmoodi, H., Rajabi, M., Roomyani, A.(2017). Investigating the role of tourism in the development and reconstruction of rural areas (Kharqan region, Oj city), *Journal of Geography and Regional Development*, 16(2), 1-26. (In Persian)
- Mikle, G., Randelli, F. (2020). The evolution of rural areas influenced by large-scale farming: four case studies from Hungary. *GeoJournal* (2022) 87, 99-110.
- Mohammadi Yeganeh, B., Cheraghi, M., Yazdani, Z. (2013). Analysis of the influencing factors on the spatial distribution of poverty in rural areas, with an emphasis on the socio-economic characteristics of the case study: Mahmood Abad village, Shahin Dezh city. *Geography and urban-regional studies*, 4(13), 83-96. (In Persian)
- Nie, Ch., Liu, Z., Yang, L., & Wang, L. (2022). Evaluation of Spatial Reconstruction and Driving Factors of Tourism-Based Countryside. *Land*, 11(9), 1446. 1-17.
- Pakshir, A., Sarafi, M. (2007). factors affecting the physical reconstruction process of the metropolis (case study, north-west area of Shiraz, 1357-1383). *Journal of Humanities*, 53, 36-13. (In Persian)
- Pramanik, P.D., Ingkadijaya, R. (2018). *The Impact of Tourism on Village Society and its Environmental*. 1st UPI International Geography Seminar 2017 IOP Publishing IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science, 145 (2018) 012060, 1-9.
- Ramzanzadeh Lesboei, M., Tabrizi, N., Zamiran, M.R. (2017). Tourism development and reconstruction in urban destinations (case study: Shiraz city). *Urban Management*, 55, 27-44. (In Persian)
- Rashid, M.F., Ngah, I., & Misnan, S.H. (2019). Revitalizing Rural Areas in Malaysia: A Framework for Economic Revitalization. 4th International Conference on Research Methodology for Built Environment and Engineering 2019 24-25 April 2019, Chulalongkorn University, Malaysia, Series: Earth and Environmental Science, Vol. 385, 012004/ IOP Publishing.
- Rezvani, M., Matiei Langroodi, H., Mohammadzadeh Larjani, F. (2012). explaining the functional evolution of villages and the transition from agricultural economy to tourism with emphasis on the life cycle theory (case study of Firooz jah village - Babol city). *New Perspectives in Human Geography Quarterly*, 4(3), 107-122. (In Persian)
- Roknoldin-Eftekhari, A.R., Qaderi, I. (2008). *The role of tourism in rural development (criticism and analysis of theoretical*

- frameworks), *Modares Humanities Quarterly*, 6(2), 25, 23-40. (In Persian)
- Salimi Sobhan, M.R., Hojat Shamami, S. (2018). Analyzing the role of tourism in the economic stability of rural areas, the case of Rahmatabad and Bolookat sector, *Quarterly Journal of Spatial Economics and Rural Development*, 8(3), 189-206. (In Persian)
- Song, L., Junmei, L., Xiaofang, R., Hai, ZH. (2021). Research review on the rural reconstruction influenced by tourism, *Journal of Chinese Ecotourism*, 11 (3), 315-331.
- Steiner, A., & Fan, SH. (2019). *Rural Revitalization, Tapping into New Opportunities*, Chapter 2, ISBN: 978-0-89629-350-2, International Food Policy Research Institute (IFPRI).
- Tao, H., Huang, ZH., Run, F. (2018). Rural Tourism Spatial Reconstruction Model from the Perspective of ATV: A Case Study of Mufu Township, Hubei Province, China. *Sustainability*, 10(8), 2675, 1-16.
- Tu, Sh.sh., & Long, H. (2017). Rural restructuring in China: Theory, approaches and research prospect. *Journal of Geographical Sciences*, 27(10), 1169-1184.
- Wang, M., Yu, B., Zhuo, R., Li, ZH. (2022). A Geographic Analysis on Rural Reconstruction-Transformation-Revitalization: A Case Study of Jiangnan Plain in China. *Land*, 11(5), 616, 1-25.
- Wen, L., Liu, Zh., Gao, ZH., Khanjari, S. (2022). Evolutionary Path and Mechanism of Village Revitalization: A Case Study of Yuejin Village, Jiangsu/ China. *Sustainability*, 14(13), 8162, 1-20.
- Xue, L. (2015). Rural Tourism and the restructuring of Rural Identity in china. Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy, 1-147.
- Zare, A., & Taj, sh. (2013). The impact of the arrival of tourists on the social-cultural changes of villages, a case study of Abyaneh village, National Conference of New Theories in Architecture and Urban Planning, Qazvin, <https://civilica.com/doc/38>. (In Persian)
- Zhou, L., Wang, L., Su, K., Bi, G., Chen, H., Liu, X., & Yang, Q. (2022). Spatiotemporal Characteristics of Rural Restructuring Evolution and Driving Forces in Mountainous and Hilly Areas. *Land*, 11(6), 848, 1-24.